

קובץ
באר התורה

(קלב)

פרשת וילך שבת שובה

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

יו"ל

ע"י מכון "יד יוסף"

לעילוי נשמת רבי יוסף מלכא בן עישה ע"ה

*

נשמח לקבל הערות והוספות ותגובות

ולהצטרפות לרשימת התפוצה

ניתן לשלוח ל:

as0583233587@gmail.com

פקס: 036770810

או לת"ד 5161749 בני ברק

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

תוכן הענינים:

- 5.....האם מותר לטלטל ספר תורה בשביל אמירת לדוד מזמור
- 7.....האם מי שצריך לנקביו באמצע חזרת הש"ץ צריך לצאת וכו'.....
- 9.....האם בעלי אייפון פרוץ מהמזרחי מצטרפים למנין.....
- 19.....האם מברכים על הנרות בישיבת ברכת שהחיינו.....
- 22.....גר שהולך להתגייר האם מותר לו לאכול מאכלות אסורות.....
- 24.....בחיוב ללמוד תורה בין גברא לגברא- מכתב לגליון סיפורי צדיקים.....
- 25.....בית הכסא ישן שנעקר לגמרי האם מותר להתפלל וללמוד שם.....
- 35.....במקום שהיה בית הכנסת וארון הקודש ועשו שם שירותים ומקלחת.....
- 36.....האם יש חיוב לשים תכלת בזמנינו.....
- בדין אכילת הכזית הראשון בליל סוכות עם סלטים - מכתב לקובץ מנורה
- 39.....שבדרום חלק כז.....
- 41.....הערה לבאר התורה קלב מהג"ר נסים יחיאל בן שמעון שליט"א.....
- תשובת הגאון רבי יצחק רצבאי בדין תשליך בעשרת ימי תשובה בים או
- 41.....בראש השנה בגיגית הוספה לבאר התורה קלא.....

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

יוצא לאור

לעילוי נשמת זקנתי הרבנית הצדקנית

מרת עליזה עישה בת לאוני ע"ה

אשת חבר

לזקני מרן הגר"א פורת טהרני שליט"א

נלב"ע כ' שבט תש"פ

לעילוי נשמת האשה הצדקנית אם זקני

מרת עישא אליז בת איזה אביטבול ע"ה

נלב"ע ד' תשרי תשפ"א

ת.נ.צ.ב.ה

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

האם מותר לטלטל ספר תורה בשביל אמירת לדוד מזמור

בס"ד, צום גדליה תשפ"ב

לכבוד ידידי הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א מח"ס מנחת בנימין, וגיליון מן הבאר ביתר עילית.

אודות מה ששאל בזה"ל: אם יוכל לעיין מר בשאלה שהיתה למעשה (ויכולה להיות מצויה פעמים כיו"ב) שהסתפקתי בה בימי ראש השנה, שהביאו הס"ת ממקומו בבית הכנסת, סמוך לתפלת המנחה ע"מ שיוכלו לעשות את המכירה של תפלת הפרנסה שאומרים בסוף התפלות, שכידוע שב"ה מכירה זו מכניסה רווחים ואף מסייעת בכיסוי ההוצאות הגדולות של הימים הנוראים, ויש להסתפק אי שרי לטלטל הספר ממקומו לצורך זה.

שיש להסתפק כלל האם יש היתר לטלטל ס"ת שלא ע"מ לקרוא בו כלל, אלא לצורך מצוה אחרת. וזכורני שאף לגבי קריאה לא התירו בכל גוונא כמבואר בסו"ס קמא, שרק לגבי אדם גדול וכיו"ב. והכא גרע טפי שאינו לצורך קריאה כלל אלא משתמשים בו לענינים אחרים ככיסוי הוצאות וכיו"ב. וצ"ב גם אם יש להגדיר את זה כצורך מצוה. אמנם בזה יש לצדד שמאחר שע"י כך יזכו אנשים למצות צדקה ולסייע בהוצאות, שפיר הוי צורך מצוה.

אמנם מצינו כבר גבי הכנסת ספר תורה וכן ביום שמחת תורה שהתירו לטלטלו ממקומו, וכמדומה שכ"כ בשו"ת יביע אומר באורך. אמנם אפשר דשאני התם דהוי כבוד הס"ת שיראוהו בחוצות וילוהו ומרבה בזה כבוד התורה וכן ביום שמחת תורה, שרבים רוקדים עמה ויש בזה כבודה של תורה ששמחים בספר התורה להראות יופיה וחביבותה לעיני כל, משא"כ הכא שאינו ענין לספר כלל. ואף ענין זה של ההילוך בשמחת התורה עם הספר ברחובה של עיר, כמדומה שאינו מוסכם. שתזכו לכתובה וחתימה טובה. ע"כ שאלתו.

הנה במה שנקט בפשטות שכל הס"ת הוא בשביל הכסף שיתנו עבור הפתיחה, ואמנם יש לומר שכבר ידוע שאין מקור לפתיחת הפרנסה וידוע שהוא מנהג גבאים בשביל שיתנו ע"ז כסף, אבל סו"ס עצם אמירת המזמור מול הס"ת שהוא עת רצון כמו שאומרים אבינו מלכנו ופותחים את ארון הקודש, וכיון שכן שהוא מעלה גדולה, ממילא לכאורה יש מקום לצדד

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

ששרי לטלטל את הס"ת בשביל זה. [ואמנם גם מנהג זה לפתוח את הארון קודש לא מוזכר בספרי המקובלים שהביאו מנהג זה, כן יעויין בספר שופר בציון עמ' ק' ואילך שציין לכ"ז בשם האריז"ל מהפרי עץ חיים ועוד ושם לא כתבו לפתוח אף את הארון הקודש בשביל זה, ופחמע"ה שכן נהגו].

והנה מש"כ לדמות לענין שמחת תורה שהתירו לטלטל, כתבתי כבר בזה בספרי שערי יוסף סוכות חול המועד עמ' 277 בהאי לישנא, יש לדון אם מותר להביא ס"ת ממקום למקום בשביל ההקפות, עי' בשו"ת יביע אומר (ח"ד חאו"ח סימן טו אות ד') שכתב לבאר דס"ת דבית הכנסת שאני מס"ת של יחיד וא"כ לכאורה אסור להוציאו מבית הכנסת, ועי"ש באות ו' שהביא מהכף החיים (סי' קל"ה ס"ק ע"ז) דבענין עשרה, ועי"ש שהביא שם בזה מח' עי"ש. ולמעשה לא מחמירים בכך וסגי באחד שמלוהו. וע"ע בספר פני אהרון (חאו"ח סימן י') מה שהאריך בזה, וע"ע בשו"ת מהר"ם בריסק (חלק א' סימן סג) עי"ש. וראה עוד בהליכות שלמה (סוכות פרק יב סעיף יד) שכתב כשאין בבית הכנסת מקום לעריכת מנינים נוספים לקריאת התורה שאפשר להוציא ספרי תורה מבית הכנסת לבתים אחרים ולהחזירם לאחר קריאת התורה, וע"ע בכף החיים (סימן קלה סק"פ) שכתב שיש סמך למנהג זה מימות המקדש, ובשו"ת מעשה נסים (ח"ה סימן מו) כתב דעדיפא שילכו עמו עשרה אנשים, ועי"ש שהביא עיצה טובה ומועילה, להדביק נייר למטה בחלק של הקלף הריק ושיכסה הנייר מעט מהאותיות ובזה יכול להוציא את הספר תורה ממקום למקום אף בלי עשרה אנשים, עי"ש, אולם כל מעלה זו צריך לעשותה בערב שמחת תורה. וע"ע בענין זה של הולכת ס"ת במש"כ בספר שערי יוסף בהל' נגיף הקורונה ח"א הל' קריאת התורה ע"ש. ע"כ ממש"כ שם, ולכאורה נראה שבענין י' אנשים, אלא שמקילים וסגי באחד, ואולם כ"ז שהמקום רחוק, ואולם היכא שזה כמה בתי כנסיות סמוכים וכרשות אחד דמי לכאורה יש יותר מקום להקל בזה, וגם לא דמי לשמחת תורה שהותר משום שמחת תורה. ולכן נראה שיש להחמיר בזה, אלא א"כ זה מבית הכנסת סמוך והס"ת ישאר שם לתפילות ר"ה בבוקר. ואני לענ"ד כתבתי.

בברכת התורה ובברכת גמר חתימה טובה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

האם מי שצריך לנקביו באמצע חזרת הש"ץ צריך לצאת וכו'

בס"ד

ער"ה תשפ"ב

לכבוד ידידי ורעי הבה"ח י.פ.ני"ו

שלו וברכה

במה ששאל בדין שצריך לנקביו באמצע חזרת הש"ת האם צריך לצאת, והאם זה כמו שכתב במשנ"ב סימן צב שבנצרך לנקביו באמצע שמו"ע וקריאת התורה שאינו צריך להפסיק, והנה בשו"ע סימן צב כתב,

ובביה"ל שם בס"א כתב בד"ה היה צריך לנקביו וכו' וז"ל: וש"ץ שהוא צריך לנקביו קודם חזרת הש"ץ אם יכול להעמיד עצמו עד פרסה כיון דבדיעבד תפלתו תפלה ויש בזה משום כבוד הבריות פשוט דמותר לסמוך בזה על שיטת הרי"ף המיקל לכתחילה בשיעור פרסה ונראה דאף המחמירין מודין כאן מפני כבוד הבריות אבל אם אין יכול להעמיד עצמו בשיעור פרסה דלכו"ע תפלתו תועבה מהו ואין להביא ראיה להקל ממה דהסכים המ"א באם נתעורר לו תאוה בצבור באמצע התפלה עד דאית ביה משום בל תשקצו דאעפ"כ מותר לו לגמור התפלה משום דכבוד הבריות דוחה להאיסור דבל תשקצו וא"כ ה"נ בענינינו דלכאורה איסור הנצרך לנקביו לתפלה הוא ג"כ רק איסור דרבנן מ"מ אינו דומה דשאני התם דאיסור שאסרו חז"ל על הנצרך לנקביו להתפלל ואמרו דתפלתו תועבה אין שם כיון דבדק עצמו מתחלה והתחיל בהיתר ותדע דאף רמ"א המחמיר מודה שם דבדיעבד אם לא הפסיק תפלתו משום האי טעמא וכמש"כ הע"ת משא"כ בענינינו דצריך לנקביו קודם שמתחיל להתפלל דגזרו חז"ל ע"ז ואמרו דתפלתו תועבה וא"כ כל ברכותיו לבטלה ויש בהן משום לא תשא אפשר דאין להקל משום כבוד הבריות ואולי סלקו חז"ל איסורם מזה וממילא אין הברכה לבטלה וצע"ג. ואם נזדמן לו כן להקורא בס"ת כשעלה לבימה פשוט דמותר לו לקרוא דשם בדיעבד קריאתו קריאה וכדלקמן וכ"ש אם כבר התחיל לקרוא ונתעורר לו תאוה דמותר לו לגמור את כל הקריאה וכדלקמן בס"ב. עכ"ד.

וששאלתי בזה להגאון העצום רבי בן ציון יעקב וואזנר שליט"א אב"ד שבט הלוי בית שמש בזה"ל: בדין הנצרך לנקביו באמצע חזרת הש"ץ האם צריך

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

לצאת, האם זה כמו שהמשנ"ב כתב בנצרך באמצע שמו"ע וקריאת התורה וכו'? כתב לי בהאי לישנא: בעזהי"ת ער"ה שתפ"ב

אם כי ראיתי בפסק"ת (סי' צ"ב ד') להתיר לענות אמן בשם ספר הכון

לענ"ד אין זה מכוון, אחרי אומרים ז"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך, [רגילים אנו לפרש משום שאמן כולו לשמים - לאפוקי המברך שמברך על הנאתו

וכבר ידועים דברי הצרור המור וענתה האשה אמן ותשא את עונה, שענתה אמן בגילוי ראש, מעתה הדברים ק"ו אם שם שזהו מצותה ק"ו הנצרך לנקביו, אתם כותבים לי תוארים שאיני ראוי להם לא מיניה ולא מקצתיה אוי לו למי שטועין בו בברכת כוח"ט עכ"ד.

והרה"ג אורן נזרית שליט"א בעמח"סאשיחה בחוקיך וש"א"ס, באר שבע כתב לי בהאי לישנא: בדבר שאלתו בדין הנצרך לנקביו באמצע חזרת הש"ץ האם צריך לצאת, האם זה כמו שהמשנ"ב כתב בנצרך באמצע שמו"ע וקריאת התורה וכו'? נראה לענ"ד מצד הפשט שחזרה ביסודה נתקנה להוציא את מי שאינו בקי, קיל יותר דהרי הוא כבר התפלל, רק התקנה נשארה בעינה, אולם לטעם המקובלים שמעלתה גבוהה מתפילת הלחש, אנה"נ שצריך להזהר בה לא פחות מן הלחש. תזכו לשנים רבות נעימות וטובות ותזכו להגדיל תורה ברבות הטובה וכל טוב עכ"ד

וכן נראה ממה שהשיב לי הגאון רבי פינחס אברהם מייערס שליט"א אב"ד האג ובעמח"ס שו"ת דברי פנחס כתב לי בזה"ל: אם ממש אי אפשר לו להמשיך בתפלה יפסיק עכ"ד.

ואולם הגרנ"י בן שמעון שליט"א בעמח"ס שו"ת מעשה נסים וש"א"ס כתב לי בזה"ל: בודאי שלא עכ"ד, וכן נראה שהוא לכאורה ע"ם הפשט אבל ע"פ הסוד לא, אבל ברור שהיכא שהוא צריך לנקביו ולא יכול להמשיך שיפסיק.

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף וש"א"ס

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

האם בעלי אייפון פרוץ מהמזרחי מצטרפים למנין

בס"ד

ער"ה תשפ"ב

לכבוד ידידי הבה"ח ר' כהן ני"ו

אודות מה ששאל שהציעו לכת"ר להיות שליח ציבור בימי ראש השנה בבית הכנסת, מאנשי הציונות הדתית, אשר כולם שם מחזיקים אייפון ודומיו פרוץ, והאם ראוי להיות להם ש"ץ בשכר טוב או להיות ש"ץ במקום שיש בני תורה, ואינם מחזיקים אייפון פרוץ, וכן האם הם מצטרפים למנין, באשר הבצירו שתהיה להם לחזן לתפילת ערבית הראשונה של ליל ר"ה.

הנה לענ"ד דאין לפסול אותם להצטרפות למנין, ע"פ מה דאיתא בגמרא בסנהדרין דף כו ע"ב בהנהו קבוראי שהיו קוברים מתים ביו"ט שאינם נפסלים לעדות, ואע"פ שאמרו להם מפורש שהדבר אסור ומ"מ הם המשיכו לעשות כן, עי"ש, וכן פסק מרן בשו"ע סימן ל"ד ס"ד וכן פסק הרמ"א, וכן מפורש כבר בשו"ת הריב"ש (סימן שי"א) שה"ה בכל דבר איסור שנוכל לומר שהאיש עבר כן מחמת שהוא הטעה את עצמו הוא לא נפסל לעדות מחמת זה, וכן כעיי"ז מבואר בשו"ת חסד לאברהם (בוטשטאט יור"ד סימן לח) שמי שכיבה את הנר בליל שבת בסוכה בחושבו שמצוה להציל מסכנת נפשות אע"פ שהתרו בו שאינו כן, אינו נפסל לעדות, וכעיי"ז מבואר גם בשו"ת מהר"א די ביטון (סימן כח) על המטלטלים סידורים בשבת וחושבים שהם עושים מצוה. וא"כ הכא נמי כתבנו שם שהני שמיע להו חומר האיסור ואז מיירי שהיה בערך כעשר אלף חולים והאנשים עדין לא הבינו את חומרת המגיפה. וע"ע במה שהארכנו בזה בספר שערי יוסף בהל' נגיף הקורונה ח"א עמ' 62 ע"ש לענין כהן שרצח חולה קורונה שיצא החוצה וסיכן את בריאות הציבור.

וכה"ג מצינו שדנו הפוסקים האם מי שמעשן סיגריות נפסל לעדות דכיון דהוא חובל בעצמו וכתבנו בקונטרס שיח יוסף ח"ז עמ' כא, שהבאנו שיטות הפוסקים כגון דעת הגאון רבי יעקב זצ"ל דהוא פסול לעדות, וכה"ג הבאנו שיש שיטה בשם הגרשז"א, והבאנו שם מה שנהגו להקל בזה ולהכשיר אנשים שמעשנים לעדות, והבאנו מש"כ בשו"ת משנה הלכות (ח"ט סימן

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

קס"א) כתב שהרי גם לפני כמה דורות ידעו שהעישון מזיק ומה שלא אסרוהו הגדולים שלפנינו משום שמצינו שבמקום צער הגוף לא חששו וכמו שמותר לאכול מאכלים רעים המזיקים לולד, וכמו שכתב ברמב"ם (פכ"א מהל' אישות הי"א) ובטור (אבן העזר סימן פ' סי"ב) ובבית יוסף (שם) עי"ש. וא"כ הכא נמי בעישון אם הוא מי שמצטער אם הוא לא מעשן לכן מותר לו לעשן ככל דברים הרעים והגם דטוב לו לאדם שלא ילך אחר תאות לבו אבל כיון דמצינו בגמ' דבמקום צער הגוף מותר לאכול א"כ הכא נמי דכבר מורגל לעשן לכן יכול להמשיך לעשן אך מ"מ כתב שם דאסור לו להתחיל עי"ש. ויש לדון מה הדין באדם שהתחיל לעשן וידע שהדבר אסור רק אחרי שהורגל א"כ הוה אצלו כדבר המצער את גופו האם נידון בהיתר או באיסור, ואיכא למימר דכיון דאסור לעשן א"כ נקרא שעובר על דבר האסור, ואפילו שעכשיו הו"ל צער, אלא דסו"ס יש לומר דמיקרי שהכניס את עצמו לאונס ותלוי בסוגיא גדולה וענקית האם מותר לאדם להכניס את עצמו לתוך מצב של אונס, ואי נימא דאסור לו לעשן א"כ רוב האנשים היום שמעשנים הם התחילו לעשן לאחר שידעו שאסור לעשן וא"כ מיקרי התחילו באיסור, וא"כ לכאורה אכתי יהיו פסולים לעדות. ע"ש עוד.

ולענ"ד יש לומר דמה שיש להקל ולסמוך על המעשנים לעדות משום שאף הבני אדם יודעים שזה מזיק לבריאות מ"מ הרי אנו רואים אנשים שחיים מזה וגם חיו ולא מתו מזה אנשים בדורות שעברו אפ' שעשנו, וכן היום רואים אנשים שמעשנים וחיים וכמו שאמר מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. וא"כ אנשים חושבים שזה רק למצוה בעלמא ולא יודעים שזה איסור דרציחה מה"ת, ולא יודעים דהוי אפילו איסור לאו, וע"כ כיון שלא נעשה בשאט נפש אין לפסול ע"כ לעדות. וכעין מה שהבאנו לעיל דברי הגרש"ז שפ"א פסל לעדות ופ"א אמר שאין לפסול, דמתי שפסל אמר שמדובר שהמעשן יודע שזה איסור תורה וחשיב כרציחה, ולפי"ז כאשר הציבור ידע את חומרת האיסור יש לפסול ע"ז לעדות.

והבאנו שם שהראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א בעמח"ס ילקוט יוסף כתב (והו"ד במשנת יוסף קובץ י') ואמנם המעשן סיגריות אינו פסול לעדות ובודאי שלא נוכל להתיר ממזרים ח"ו על פי פסילת עדות של המעשן, [ודלא כמו שפירסם אחי ע"ה] ופוק חזי מאי עמא דבר שגדולי ישראל שעורכים חופה וקידושין אינם בודקין את העדים אם הם מעשנים סיגריות [בפרט שאין הנזק ברור בשעה זו לפנינו ובעישון סיגריה זו], ועוד י"ל דלא שמיע

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

להו לאינשי חומר הדבר עכ"ד. אולם אכתי יש להעיר על דבריו דהרי כתוב על החבילות סיגריות שהעישון מזיק לראות וא"כ איך נימא דבני אדם אינם יודעים את חומרת העישון. והכא נמי הבא אלא דהכא לא עובר על לאו דאורייתא דאין הוא מדביק בודאי והוי ספק ספיקא ומיעוטא דמיעוטא אולי הוא חולה דהרי רובא דעלמא אינם חולים ויש לעת עתה עשרים אלף חולים ועוד כ 20 אלף שהיו חולים והחלימו א"כ סו"ס עדין אין נחשב שהוא מזיק אחרים גם אי נימא שהמדביק בודאות חשיב מזיק נמוך וא"כ לכאורה ליבא לפסול אותו לעדות בכה"ג.

ועוד דהא כו"ע לא ידעי ליה וכמו שכתב בכה"ג בשו"ת רע"א (יור"ד סימן צ"ו) לגבי עדות של מגלח בתער שכתב שם הגאון רע"א י"ל דהשחתה בתער נתפשט בעו"ה אצל הרבה לא חשב שהן איסור כ"כ דלא משמע להו דאינשי דאסור וכאשר וכו' דהשיב להמוכח שהרבה אנשים חשובים עושים כן וכיון דבאמת פשתה המספחת בזמנינו גם לאותן הנזהרים בשאר דברים נדמה להם דאינו אסור כ"כ עכ"ד, וכה"ג מוכח מהגמ' במסכת בבא מציעא דף ה ע"ב שמי שעובר על לא תחמוד אינו נפסל לעדות מכיון דלא תחמוד לאנשי בלא דמי וכתב שם הריטב"א דלא פסלינן גברא אלא במילתא דידיעי לאינשי דעבד איסורא וכיון שכן אין כונתם לעבוד על איסור מה"ת, וכן פסק הרמ"א בחו"מ סימן צ"ב סעיף ד'.

וכן מבואר בדברי הרמב"ם בהלכות עדות פרק יב ה"א וז"ל: כל הנפסל בעבירה אם העידו עליו שני עדים שעשה עבירה פלונית אע"פ שלא התרו בו שהרי אינו לוקה הרי זה פסול לעדות בד"א כשעבר על דברים שפשט בישראל שהן עבירה כגון שנשבע לשקר או לשוא או גזל או גנב או אוכל נבלה וכיוצא בו וכו' צריכים העדים להודיעו שהעושה דבר זה פסול לעדת שזה ידע שהוא רשע ועבר בזדון אע"פ שלא התרו בו הרי זה פסול לעדות ואינו לוקה וע"ש ברדב"ז על הרמב"ם שם שביאר דברי הרמב"ם, וכתב שבסו"ד שכל היכא שטועה או שחשוב לעשות מצוה אינו נפסל לעדות, וכן כתב לדינא כדברי הרמב"ם בשו"ע חו"מ סימן ל"ד סעיף כ"ד וע"ש עוד בביאור הגר"א סקנ"ג שציין שם לדברי הגמ' בב"מ דף ה', ובגמ' בסנהדרין דף כב ע"ב ע"ש.

וכן כתב שם בשו"ע סעיף ד קוברי המת ביום טוב ראשון כשרים אפילו נידו אותם ושנו הדבר כשרים מפני שהם סוברים שמצוה הם עושים ושלא נידו

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

אותם אלא לכפרה, ובהג"ה שם הביא הרמ"א מש"כ בשו"ת הריב"ש סימן שי"א וה"ה בשאר דבר איסור שנוכל לומר שעוברו מכות טעות ע"ש.

וע"ע בשו"ת בית נאמן (חו"מ סימן א) שאין לפסול לעדות עו"ד שמפנה את לקוחתיו לבתי משפט חילונים שדינם כערכאו, ובקובץ בית הלל הגיליון מ"ה עמ' מג הובא תשובת מרן הגרי"ט אלישיב זצוק"ל שמי שהיה עד קידושין כמה פעמים ונתגלה שהוא הולך לים מעורב שאינו נפל לעדות משום שיתכן שלא יודע חומר האיסור, ומשו"ה הוא אינו נפסל לעדות וכה"ג פסק בשו"ת יביע אומר ח"ד חיו"ד סימן א סוף אות ג' לענין שוחט שאשתו הולכת בגילוי ראש שאין להעבירו ממשרתו מאחר שבעוה"ר הדבר נפרץ ביניהם וחושבים אותו לאיסוך קל ודמי למש"כ הרע"א ע"ש, וכן העלה בכה"ג בשו"ת ברכת יהודה ח"ז חו"מ סימן ה אות ד' שמי שצופה באיפון שאינו מסונן אינו נפסל לעדות ע"ש וע"ע מה שהביא בשו"ת אבני דרך חט"ו סימן ריג מהברכת יהודה שבן ספרד שאינו אוכל בשר חלק אינו נפסל לעדות משום דלא שמיע ליה חומר האיסור וכן העלה שם שמי שאינו אוכל בשר חלק כשר לעדות, וכן כתב בשו"ת אורחותיך למדני ח"ב סימן קכ"ג לענין מי שאוכל בשר שאינו חלק שאינו נפסל לעדות כנ"ל ע"ש.

וע"ע בשו"ת יביע אומר (ח"א יו"ד סימן יא אות יב) בענין יין שנגע בו מומר אם נאסר, שהביא דברי הבנין ציון דאינם נפסלים לעדות, ומצא לו סימכוין ממש"כ בשו"ת מהרי"ל (סימן קצד) שאין לפסול בימינו שחיטת אפיקרוס המבזה תלמיד חכם שהגם שגדול עווננו מנשוא ואין לו חלק לעולם הבא, מ"מ כיון שבעינינו נראה כאיסור קל וכחוצפא בעלמא אינו חשוד לעבור עוד על שום עבירה, וכמו שכתבה הגמ' לא תחמוד לאינשי בלא דמי וכו' וכן קימ"ל שהמודה בתחיית המתים אלא שאומר שאינו מה"ת אין לו חלק לעוה"ב [כמבואר בריש פרק חלק בסנדהריין] וכי תעלה על דעתך ששחיטתו פסולה הא מוזהר הוא בכל המצוות ומדקדק בהן, והתבואות שור (יור"ד סימן ב' יז בשמלה חדשה) הביאו להלכה, וכן כתב בשו"ת בית שמואל אחרון (יו"ד סימן ד') והביא את דברי הרמב"ם בהל' שחיטה (פ"ד הט"ז) שהצדוקים והביתוסים שחיטתן אסורה שאין מאמינים בהלכות שחיטה ואם שחטו בפנינו שחיטתן מותרת ע"כ, וא"כ משמע דוקא בכה"ג שכופר מעצמו משא"כ היכא שהוא כופר משום שמנהג אבותיו בידו ע"ש, וע"ע בשו"ת יבי"א ח"ט חאו"ח סימן קח אותיות לד עג קכט ע"ש, וע"ע כה"ג בשו"ת אגרות משה (אה"ע ח"א סימן פב) שכתב לדון בנערה שקיבלה

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

קידושין בפני העדים שאינם שומרי תורה ומצוות וכופרים בכמה מעיקרי התורה וכתב שם מו"מ באריכות אם חוששין לקידושין או לא ע"ש באריכות שאין לפוסלם לעדות שכיון שהם נגררו בטעות, וע"ש עוד באה"ע ח"ד סימן נ"ט ע"ש, וכהאי דינא ע' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סימן כו אות ד') שאינו חומרת הדין לענין נגיעת יין נסך ע"ש, וע"ש עוד בסימן ס"ה לענין אדם שנשוי לנכרית ששפיר נקרא קצת כתינוק שנשבה ע"ש. וע"ע בגם אני אודך מתשובתי חלק ב' סימן קמה במש"כ בזה לדון למי שאינו לובש מסיכה ועובר על הוראות גדולי ישראל ומסכן אחרים האם פסול לעשות יעו"ש,

ומ"מ ע"פ הדברים הנ"ל נראה וכיון דאינם פסולים לעדות דלא ידיע חומר האיסור, הכא נמי גם לגבי הצטרפות למנין לכאורה.

ועוד שהרי גם לגבי השבת אבידה על איפון דהנה בספר אשרי האיש (יו"ד ח"ב עמ' שפא) הו"ד שבכה"ג ימכור לעכו"ם את המכשיר ורק את הממון יחזיר לבעלים יעו"ש, אלא דזה קשה שהרי הוא יכול לקנות חדש, ועוד שכיון שהוא מכור לזה הרי ברור דגם בלא הכסף יקנה חדש, ולכן אדרבה לכאורה יש מקום לומר שישברו.

ובשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שאסור למכור גם מכשיר זה לגוים משום ישובו של עולם. וגם אמרו בשמו שאסור להחזיר את האיפון ואדרבה צריך לשברו, וכן פסק מרן הגרנ"ק זצוק"ל והו"ד בס' חוט שני (פסח קובץ ענינים בסוף הספר עמ' שלא) שאין צריך להשיב את האיפון לבעליו אם חשוד הוא שישתמש בזה לדברים אסורים, וכיון שאין אדם כזה, כי מי שיש לו איפון שאפשר לגלוש למקומות טמאים הא נקרא אדם פרוץ שבודאי חשוד שישתמש בו לדברים אסורים, יעו"ש, וכן פסק הגר"ז זעפרני שליט"א בס' יבא ידיד (חו"מ סימן פד) וכן האריך בזה בשו"ת דברי בניהו (חלק כה סימן עה) שאסור להחזירו יעו"ש מה שהאריך בזה. וראה עוד בזה בקונטרס האיפון בהלכה תשובות מהראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א ושם בסימן ז' נראה מדבריו שיש להחמיר בזה.

ומ"מ י"א שאחד ששבר צריך לשלם לו ע"ז, שהרי לא חשיב מפרישו מעבירה שהרי סו"ס הוא להוט אחרי זה, וסו"ס לא חשיב מסייע כן כתב בשו"ת ברכת יהודה (ח"ז חו"מ סימן ח') ויעו"ש שהביא ששאל את הגאון רבי בן ציון בוארון שליט"א שמי ששבר לחבירו מכשיר איפון של חבירו צריך לשלם לו ע"כ, ויעו"ש הרב דעות שצריך להחזיר ושכן הוא דעת

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

הגראי"ל שטינמן זצ"ל והגר"מ מאזוז שליט"א והגר"נ נוסבוים שליט"א והגאון רבי אהרן בוטבול שליט"א ועוד. וראה עוד בחשוקי חמד נדרים דף לד ע"א מש"כ בזה. [וראה עוד בזה בקונ' מעשה נסים (אבן העזר עמ' 24) שכתב שאין להחזיר אייפון וכדו' וכתב שעל כן נראה פשוט בעיני שאם מצא מכשיר לא כשר שיש בו גלישה לאינטרנט, לא רק שאין לו לקיים מצות השבת אבידה, אלא אף אסור לו להחזיר את הפלאפון לבעליו, ויקח מהר את המכשיר וינפץ אותו לרסיסים, ולא יעכב את האיפון בידו אפילו לרגע אחד שהיצר הרע לא יפתה אותו להסתכל בזה. ומ"מ כתב שם שנראה פשוט לענ"ד שאם אדם זה מכיר בעצמו שהוא מלא בתאבות ויש לו נסיונות בהרהורי עבירה ואינו מקפיד על שמירת העיניים יום יום, אסור לו להרים את המכשיר מהרצפה על מנת לנפצו כי באותו רגע שיירים את המכשיר, יתקוף אותו יצר הרע וכשילו, אלא יניח את המכשיר ברחוב ויסתלק משם מהר שלא יכשל. וכן הסכים עמי מו"ז הגאון רבי נסים בן שמעון שליט"א. עכ"ד. ויעו"ש עוד בכל מה שהאריך בזה] וכיון שיש דעות שבעינין להחזיר היינו כיון דלא הוי חפצא דאיסורא, ולכן אפיל שמחזיק איפון אפילו פרוץ ואין אנו יודעים שמסתכל במקומות אסורים, לכן אין לפסול אותם מספק.

ואמנם מצינו שיש הרבה פוסקים שהחמירו על בעלי איפון פרוץ ודומיו שלא מצטרפים למנין, וכמו שידוע מהגר"ש הלוי וואזנר זצוק"ל שמחזיקי איפון פרוץ ודומיו פסול לעדות.

ובספר מניני העמק לידידי הגאון רבי אהרן כהנא שליט"א מח"ס יעננו ביום קראנו וש"א"ס, עפולה, כתב בנספח ט' דברים חוצבי אש שנאמרו ע"י הגאון רבי שמחה רבינוביץ שליט"א בעמח"ח ספרי 'פסקי תשובות' אודות המחזיקים מכשירים פסולים, שהאריך בכ"ז, ובסו"ד אמר, ובכלל יש לעיין על כל עצם מהות יהדותו, וכל כולו הוא ספק ספיקא אחד גדול, כי הלא כמה וכמה דברים גזרו חז"ל על כלל ישראל, כל מיני הרחקות מאומות העולם ואיסורים שונים, והכל בכדי שלא יבואו ויתחברו ויתקרבו לאוה"ע, כיון נסך, איסור ייחוד עמהם וכד', והכל כדי שלא יהא קירוב הדעת וחיבור עמהם. והנה המחזיק באחד מכלי המשחית הללו, הרי הוא מחובר עם כל העולם, עם כל היהודים והכושים והפקיסטנים והאפריקנים, כל זב וצרוע, מחובר עם כל תרבות אמריקה ושאר המדינות והעמים ותרבותם והתנהגותם הקלוקלת, עם כל בהמיותם וגשמיותם, רואה מה שהם רואים, נהנה מהם וממעשיהם ומהנאותיהם, ואם הוא כבר ממש בשאול תחתית שמעתי

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

שאפשר אפילו לדבר עם אנשים מקצה העולם, ורואים אותם ממש, לא יאומן כי יסופר, ממש כך! ועשרות רבות של משפחות, טובות יפות ומפוארות, התפרקו והתרכסו לשברי שברים ממעשים כאלו, רחמנא לשיזבן. ומה יעשה הבן ולא יחטא, שהושיבו אותו על קרן זוית כזו, שרואה מה שרואה, עד שעושה את מה שרואה, עין רואה לב חומד וכלי מעשה גומרים, ה' ישמרנו.

היוצא לנו, שהמחזיק מכשיר מכל סוג שהוא, שפרוץ לפריצות הנוראה הזו שנקראת 'אינטרנט' על כל סוגיו ואופניו, נמצא שביטל טעם חז"ל בהרחיקם את האדם מן העבירה שלא יתחבר לאוה"ע ושלא ידמה להם, והוא הרי כן מחובר לאותם עמים הדומים לחמור, אוכלי החזיר השפן והארנבת, ונהפך לאחד מהם, כידוע עד כמה דבר זה סוחף ומושך ה"י, וכל יהדותו עומדת בסימן שאלה אחד גדול, וחיישינן על יינו ויחוד עמו, וכבר אמרו גדולי דורינו שלהחזיק כזה דבר זה איסור יחוד ממש! ואין צורך לבאר ולפרש, כי המפורסמות אינם צריכין לראיה.

ועתה ברצוני לומר פסקי הלכות, שלדעתי הם כמעט הלכה למעשה ממש. בשו"ע או"ח סימן נ"ה סעי' כ' נפסק שבעת תפילת הציבור אסור שיהא טינוף, צואה או עכו"ם וכד' בין ציבור המתפללים, ואם יש שם איזה דבר טינוף הרי זה חוצץ בין המתפללים, ונעשה כאילו יש שם קיר שחוצץ וחולק הציבור לשניים, ובספרים הובא שכן הוא הדין לספרי מינות ואפיקורסות שדינם כצואה, וכן עיתונים גויים וחילוניים שמלאים בכפירה ולעג לכל דבר שבקדושה ויהדות ובתמונות פרוצות וכד'.

ועל פי זה יש לומר דהוא הדין מכל שכן וקל וחומר למכשירים שהומצאו בזמננו בעצת השטן הוא הס"מ וכת דיליה, האייפון וכל הדומה לו, שפרוצים המה לאינטרנט, ומלאים מבית ומחוץ בכל טינוף וזהמה ותועבה שקיים עלי אדמות, זנות וניאוף, עבודה זרה ושפיכות דמים, ליצנות ולשון הרע וכל דבר אסור, שוודאי וודאי שמפסיק בין המתפללים.

ועל כן אם יש מניין מצומצם, וביניהם נמצא אדם שברשותו קיים כזה מכשיר טמא – שידעו שאין להם מנין! ומתפללים ביחידות וללא ש"ץ, כי אותו אדם מפריד ביניהם וחוצץ בין הדבקים, ונחשב שמחלק את הציבור לשניים, מהש"ץ עד אליו, וממנו ולהלן, ואם אין עשרה אנשים מהש"ץ עד אליו אז אין לומר קדיש קדושה וברכו, כדין כל מקום שאין שם עשרה. וכן ההלכה היא שאם יש דבר טינוף מול המתפלל, אזי אסור לו לענות דברים שבקדושה,

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

כגון אמן ויהש"ר קדושה וכד', אשר ע"כ כל העם שעומדים אחורי אדם כזה שבכיסו נמצאת כזו טומאה, אסור להם לענות אחר כל דברים שבקדושה כל העת שנמצא מול עיניהם הטינוף הזה, ואינם יוצאים בברכות הש"ץ וקריאת התורה וכד' כיון שדבר טינוף וערוה לנגדם. ואף אם המכשיר מכובה – הרי הוא כספר מינות או עיתון שמוקצה מחמת מיאוס שעומד סגור, ובכל רגע אפשר לפותחו ולראות את מה שבתוכו, שחוצץ גם כן וע"כ הדרישה מאדם כזה שילך לעמוד בסוף ביהמ"ד, מקום ששם לא חוצץ ומפריע לשאר המתפללים. לאדם כזה אין מקום בין המתפללים !!!

וביותר כתב בשו"ת תפארת אדם (ח"ב ס"ה) שאסור לצרף למנין אדם שמזלזל במזיד ובשאט נפש באחד ממצוות ה', ופורק מעליו אף עול מצוה אחת, ושקוע בעווננו ללא רצון לחזור בו. כי הרי הוא מומר לדבר אחד שמומר לכל התורה כולה, ובפרט אם עושה להכעיס. וע"כ אחד שיש לו מכשיר טמא ופרוץ לכל תועבות שבעולם, ואין בו שום כוונה ורצון לשמוע לקול חכמים גדולי הדור, ולקבל עליו עול מצות "ולא תתורו" ושאר מצוות דאורייתא ודרבנן הכרוכים והמסתעפים מהענין הזה, הרי הוא פסול למנין, ואין מצרפין אותו על כל המשתמע מכך.

ושאלה גדולה אם הוא עצמו מותר לו להתפלל, כי הלא חז"ל גזרו שהמתפלל אסור שיהא ליבו רואה את הערוה, וצריך לעשות איזה הפסק, ואותו אדם לא רק שלא הפסיק, אלא קירב והביא את כל הערוות ותועבות שבעולם לתוך כיסו צמוד לליבו עכ"ד של בעל הפסקי תשובות,

ואמנם אף שיש מקום להחמיר בזה, מ"מ נראה לאותם אנשים ששמיע להו שאולי החרדים מחמירים בזה ולא יודעים את חומרת האיסור להחזיק אייפון פרוץ ושע"י כן נפסלים לעדות שלכאורה לא יהיו פסולים לעדות. ואולם יש מאידך להסתפק באנשי המזרחי שידוע בשם גדולי הדור זיע"א שהם יותר גרועים ממחללי שבת, ואולי לעניין הכא שאני. ועיין.

ומ"מ אודות מה ששאל שרוצה לגשת לפני העמוד במקום שיש בני תורה, הכל לפי הרגשת לבו, שרוצה להתפלל אצל הבני תורה ששם יש כמה אברכים, ומסתמא שם השכינה יותר שרויה והתפילה יותר תקבל, והבן.

ומה שאתה ניגש כבחור צעיר אף שאינך עדיין בן עשרים, ולא נשאת אשה, הנה בדין שליח ציבור בימים נוראים כתב ברמ"א (סימן תקפא ס"א)

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

וידקדקו לחזור אחר שליח צבור היותר הגון והיותר גדול בתורה ומעשים שאפשר למצא, שיתפלל סליחות וימים נוראים; ושיהא בן שלשים שנים, גם שיהא נשוי (כל בו). מיהו כל ישראל כשרים הם, רק שיהיה מרצה לקהל; אבל אם מתפלל בחזקה, אין עונין אחריו אמן. וכן צריך שיוציא כל אדם בתפלתו; ואם יהיה לו שונא ומכון שלא להוציאו, גם אוהביו אינם יוצאים בתפלתו (הגהות מנהגים ישנים). עכ"ד, ויעו"ש שם במשנ"ב. וע"ע במג"א סק"ו כתב בשם הרוקח והמרדכי וכ"כ בד"מ וכ"כ במשנ"ב סק"ט שלכל הפחות יהיה בן עשרים וחמש, ומ"מ כתב בשו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן שלה שבחור בן תורה עדיף על זקן ונשוי. וז"ל: ודאי לכתחילה אין לבחור להיות ש"ץ בימים נוראים ובפרט למוסף יוה"כ שהוא ככהן גדול שצריך נשוי דוקא, מיהו יש תמיד לדון לגופו של ענין מיהו המועמד השני שרוצים למנות במקומו, שלש"ץ צריך עוד כמה וכמה מעלות, ואם חסר לו רק מעלת נשוי מ"מ עדיף מאדם אחר שהוא נשוי ואינו ירא שמים כלל.

שוב מצאתי שכן מפורש במ"ב תקפ"א (ס"ק י"ג) "ופשוט שאם מזדמן לו שנים, אחד שהוא בן תורה וירא חטא ואין לו אלו הפרטים והשני הוא איש פשוט והוא נשוי ובן שלשים הבן תורה קודם", וכ"ש כאן שאם הבחור לא יתפלל בימים נוראים יקחו בור וע"ה שאינו זהיר במצוות כלל, אין לבחור לחשוש כלל, ועיין תוס' יומא ב. ד"ה שמא דאפילו בכהן גדול לא מעכב שיהא נשוי.

ועיקר הטעם שלא ליקח בחור בימים נוראים הוא מפני שיש לבחור הרהורי עבירה, וכ"ש שאין לשלוח אחרים שהם עוברי עבירה ממש. (ואף לטעם שאינו "אדם" עד שנשוי, ודאי עדיף מבעל עבירה וז"פ).

ומיהו אין דעתי מסכים לשלוח בחורים מכאן למרחקים למקומות שאין מנין שומרי שבת, כיון שימי ר"ה ויוה"כ הם זמן שצריך לקלוט יראת ה', ושמה שרואים להיפך - זלזול בתורה ומצוות יכול הוא להשפיע לרעה ח"ו, וכבר אמרו "אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך". (ויש עוד חששות, כמו שציבור מחללי שבת לא נקרא ציבור, ויקבלו שכר על הפרישה יותר מעל הדרישה). עכ"ד מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א השי"ת ירפאהו רפו"ש.

וכ"ש הכא שאינו מחללי שבת, אלא שומרי שבת, ואין חשש כ"כ שישפיע לרעה, וכ"ש שעוסקים בתפילות ובפיוטים, ויהי רצון שהקב"ה ישמע לקול תפילותיך, ותזכה לכתיבה וחתימה טובה, ולהצלחה בלימודך.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

ולאחר מכן השיב לי הגר"א אזואלי שליט"א בעמח"ס שו"ת אשר השיב,
שלדעתו אין איסור.¹

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

¹. הערת ידידי הרה"ג יוסף דהן שליט"א בעמח"ס יד בתשובה ושא"ס.

לענ"ד יש לדייק מדברי הילקו"י ימים נוראים עמ' קיג שכתב, שליח ציבור שיש בביתו טלויזיה וידוע שהוא מסתכל בסרטי תועבה ופריצות וכן מי שיש לו פלאפון לא כשר ורגיל להסתכל במקומות אסורים ולא חזר בתשובה אין להתפלל עמו כשהוא משמע כשליח ציבור אלא א"כ יקבל על עצמו לחדור מדרכו הרעה

שכל הבעיה היא להמנע ממה שהחזן לא כשר מה שא"כ במקרה דידן

ועוד יש סברא שכל מה שאפשר להציל עדיף טפי

וגם בכלל לא נראה שאם לא ילך הוא ימנע אותם כי או שחזן מהציבור הזה יעלה וזה ודאי

לא טוב או שהם ילכו למקום אחר. אם כן למה לו להמנע.

והלכה זו שבעל איפון אינו מצטרף למנין היא בגדר שלחן ערוך החמישי

ולכן פה שיש ודאי זכות לחזן לזכות אותם אז נראה שעדיף ללכת מאשר ספק לעבור על "אי הצטרפות למנין"

קיצרתי מחמת השעה.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

האם מברכים על הנרות בישיבת ברכת שהחיינו

ער"ה תשפ"ב

לכבוד ידידי הבה"ח נח אתרוג ני"ו

שלו' וברכה

מה ששאל שאחראי להדליק הנרות בישיבה, ושואל האם עתה אם אודות ידליק ויברך ברכת שהחיינו על הנרות דר"ה.

הנה אם מברכים שהחיינו בשעת הדלקת נרות.

בשע"ת סימן רסג סק"י כתב, כתב, ועיין בשאילת יעב"ץ סימן קז דמה שנוהגים לברך זמן בשעת הדלקת נר יום טוב אין לזה יסוד, מיהו אין למחות בידם בחזקת היד עכ"ד, וכן ראה בברכי יוסף סק"א שם, שכתב שמה שהנשים נהגו לברך שהחיינו בשעת הדלקת נר ביום טוב אין לזה יסוד ומיהו אין למחות בהם בחזקה, וכן כתב ביפה ללב (ח"ג קו"א סק"ב) שאין לנשים לברך שהחיינו על הדלקת נר ביו"ט ושכן המנהג, וכן כתב בבן איש חי (ש"ב פרשת נח ה"י) שהמנהג לברך שהחיינו בשעת הדלקת הנר. וכן ראה במשנ"ב סק"ג שכתב שאין צריכה האשה לברך זמן על על ההדלקה ומיהו במקום שנהגו אין למחות בידם. וכן ראה עוד בשו"ת פרי יצחק (ח"ב סימן ט' בד"ה אולם בנידן ובד"ה עכ"פ מכל) ובערוך השולחן (סימן תקיד ס"ז) ובהכ"ח (סימן תקיד סק"י"ח) שהנשים מברכות ש החיינו בהדלקת נרות, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סימן קא אות א) שכן היה המנהג במשך כמה מאות שנים ושכן מנהגינו היום, וכן כתב בשו"ת תשובה מאהבה והו"ד בפסק"ת (סימן תקיד הערה 102) בשם הקרבן נתנאל שיש להניח מנהגן, וכן כתב בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יד סימן יג) שהאריך לדינא שלא רק שאין למחות בנשים המברכות ברכת שהחיינו בהדלקת הנרות ביו"ט אלא אדרבה יש לחזקן ולזרזן במעוזם במנהג קדוש זה המקובל מדור ודור והנוסף עליהם שמחת וקדושת יו"ט, יעו"ש באריכות, וכן הו"ד הקה"י בספר האורחות רבינו (ח"ב עמ' ק) לנשים בני משפחתו לברך, ורק כשהדליק בעצמו לאחר שנפטרה אשתו לא בירך כיון שיברך בקידוש יעו"ש, ובשו"ת אור לציון ח"ג פרק יח ס"ב כתב שהנוהגות לברך שהחיינו

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

יכולות להמשיך במנהגן יעו"ש בטעמו. וכן האריך בזה בברכת ה' ח"ד עמ' פה יעו"ש.

ואמנם בחזו"ע יו"ט עמ' שו כתב שאין לנשים לברך שהחיינו, ובהערה ה' כתב שכן כתב בלקט יושר תלמיד התרומת הדשן בעמ' מט לדייק מהאור זרוע סימן שסא שאין לנשים לברך שהחיינו בעת הדלקת נרות יו"ט יעו"ש, וכן מבואר בירושלמי שבאור זרוע (ח"ב סימן יא) וכמו שכתב בשאלת יעב"ץ, ובשו"ת זרע אמת סו"ס לג ובספר בית השואבה דף קסד סע"ב ובחסד לאלפים סימן רסג ס"ה שמנהג הנשים שמברכים שהחיינו עם הדלקת נרות ביו"ט שגגה הוא יעו"ש, ויעו"ש עוד מה שצייין בחזו"ע לזה. וע"ע בילקו"י יו"ט עמ' תקב כתב ג"כ שאין לברך שהחיינו וז"ל: תיקנו חכמים לברך שהחיינו בכל חג ומברכים ברכה זו בשעת הקידוש על הכוס ואין לנשים לברך שהחיינו בעת שמדליקות את הנרות לכבוד יום טוב שמכיון שברכת שהחיינו נתקנה על עצם יום טוב ולא נתקנה על הדלקת הנרות יש לחוש בזה להפסק בין ברכת להדליק נר של יום טוב לבין ההדלקה, אלא הנשים יסמכו על ברכת שהחיינו שמברכים בעליהן בקידוש שעל הכוס וכל שכן שאם האיש מדליק נרות לכבוד יו"ט שלא יברך שהחיינו בשעת הדלקת הנרות אלא יברך שהחיינו בקידוש, ומכל מקום אין למחות בחזקה בנשים המברכות שהחיינו בהדלקה רק שיברכו ברכה זו אחר שידליקו לפחות נר אחד, כדי שלא יהיה הפסק בין ברכת הדלקת הנרות למצות ההדלקה עכ"ד.

כתב במועדים וזמנים (ח"ז סימן קיז) בשם הגרי"ז מבריסק שהורה שלא **וכן** יברכו הנשים שהחיינו כיון שברכה זו נתקנה לכתחילה לאומרה על היין ובפרט אם מדליקה נרות מבעוד יום שאין לה לברך כיון שברכה זו לא תפטור את מצוות היום שהרי אין לקיימן במן תוספת יו"ט אלא ביו"ט עצמו.

לענין בחורים נראה שאח"כ שומעים בקידוש אבל סו"ס הם לא **ומ"מ** מברכים לעצמם ולכן מי שנוהג לברך שהחיינו בביתו שגם כאן יברך ולא דמי לדברי הקה"י, ואמנם מצאתי בקובץ בנתיבות ההלכה (חלק לח עמ' 246 ו267) שדעת מרן הגרי"ש אלישיב והגאון רבי מנשה קליין בעל המשנה הלכות שאין לברך שהחיינו.

ששלחתי לשאול בזה את הגר"ש עמנואל שליט"א אמר שמי שמדליק **ועתה** לכל הישיבה כן צריך לברך שהחיינו, וכנראה שיש לחלק בין בחור

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

ישיבה שמדליק בחדרו לבד, ואמנם כ"ז לנוהגים לברך שהחיינו. ויל"ע עוד בזה. ולעת עתה נראים דלבחורים בני ספרד לא יברכו, וגם בני אשכנז לא יברכו שמדליקים לבדם, וכן מי שמדליק לכל הישיבה מסב"ל שהרי אף אחד מבני הישיבה לא נמצא בהדלקה זו, ולכתחילה בעינן שיהיה כמו שכתב להעיר כבר בספר שמירת שבת כהלכתה, והארכתי בזה בספרי שערי יוסף אורחות הישיבה יעו"ש. וכן כתב לי עתה הגר"י אוהב ציון שליט"א שבקידוש סגי לצאת יד"ח.

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

גר שהולך להתגייר האם מותר לו לאכול מאכלות אסורות

ב"ה

לכבוד הגאון שליט"א

אחדשה"ט.

אשמח לקבל לגבי מה שראיתי למי שהביא [ספר משנת הגר, להגר"מ קליין שליט"א] בשם הספר חסידים (אות ר"צ) שגוי שהולך להתגייר, לא יאכילו אותו מאכלות אסורות, אפי' שעדיין לא מל ולא טבל.

וזה חידוש עצום.

אשמח מאד לקבל בזה ממעינינו הנובע בטוב התורה!

בברכה ובהודאה מרובה

בברכת כתיבה וחתימה טובה

ידידו המעריכו כרום ערכו,

בנימין ראובן שלזינגר

בס"ד

מוצש"ק פ' נצבים תשפ"א

לכבוד ידידי הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א

אודות מה ששאל לגבי גר שהולך להתגייר שיש עניין שלא יאכל מאכלות אסורות, לכאורה הרי כיון שגדר הגר שהוא כתינוק שנולד דמי כיון שטובל במקוה, והריהו כאילו מת, ועתה נולד מחדש, מאי הנפק"מ בזה, אבל יש לבאר בכ"ז, שהסברא בזה שי"ל שסו"ס יש להזהר בזה, דהנה שמעתי פעם לחקור בגד מאכלות אסורות שמטמטם את לבו של האדם, האם האיסור מטמטם או שיש טמטום באוכל ויש בזה ראיות לכאן ולכאן, ועוד חזון ליוסף להאריך בכל זה, אבל בפשטות לכאורה האוכל מטמטם בעצמותו, וכיון שכן שהרי לגבי גר שהולך להתגייר שאפשר ללמוד אותו כבר תורה,

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

צריך להזהר בזה, כדי שיקלט התורה הקד' על דם לבו, בלא מאכלות
אסורות, ויש עוד להאריך.

בברכת התורה

ובברכת כתיבה וחתימה טובה

הצב"י יוסף אביטבול

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

בחיוב ללמוד תורה בין גברא לגברא- מכתב לגליון סיפורי צדיקים

בס"ד

מוצש"ק פ' נצבים תשפ"א

לכבוד הגה"צ רבי פינחס שיינברגר שליט"א, שלו' וברכה. ראיתי הגליון סיפורי צדיקים לראש השנה תשפ"ב ששלח הגאון האדיר רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך ושא"ס. ויהי רצון שתמשיכו להוציא עוד כהנה וכהנה.

שלו' וברכה

במה שכתב הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א במדור שונה הלכות, בשם המשנ"ב סימן רמו סק"ו שבין גברא לגברא המיקל ללמוד אז בינו לבין עצמו אין למחות בידו, אבל עם אחרים אין להקל ללמוד שמא ימשיך ללמוד גם בשעת קריאת התורה ולהורות הוראה לפי שעה אין להחמיר, דלא שכיח כ"כ בזה שמא ימשך, עכ"ד, והנה זכורני שראיתי בשיעור השבועי של הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א שלומד בקריאת התורה בין גברא לגברא ספר של רבי חיים בריסק עה"ר, והיינו כיון שלוקח זמן עד שעולה לתורה ועד שאומרים מי שבירך, והיה נראה מדבריו דסו"ס יש בזה חיובא, שלא יהיה ע"ז ביטול תורה, והלוואי שנזכה לזה, להתחזק בלימוד התורה, ולא לפספס כל רגע, ושזה יהיה מהעוונות דילן, וכוח"ט לכת"ר שליט"א ולכל הנלויים עליו.

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

בית הכסא ישן שנעקר לגמרי האם מותר להתפלל וללמוד שם

הנה נשאלתי במקום שהיה בית הכסא ונעקר לגמרי, ואין שום זכר למקום הזה האם מותר ללמוד שם ולברך שם, אבל הקירות והרצפה אותו דבר, וכן נשאלתי בבית מדרש שמחוסר מקום שברו קיר בית המדרש ושברו את כל השירותים והרחיבו את בית המדרש, ופנים חדשות באו לשם ע"י רצפות חדשות וקיר אחר, האם אין לזה דין בית הכסא לכו"ע.

בשו"ע סימן פג סעיף א' כתב, אסור לקרות כנגד בית הכסא ישן אפילו פנו ממנו הצואה ויראה לי דהיינו כשאין לו מחיצות, אבל אם יש לו מחיצות אע"פ שיש בו צואה קורא כנגדו בסמוך ואינו חושש, אם אין מגיע לו ריח רע, ובמשנ"ב סק"ב כתב פנו ממנו, ואיסורו מן התורה כיון שזה המקום מכבר דרכו להיות בו צואה אין זה מחניך קדוש על כן אם נסתפק לו אם הוא בית הכסא ישן או חדש אזלינן לחמרא כדין כל ספק צואה וכו', ואמנם בביה"ל שם כתב, וז"ל: ויראה לי דהיינו כשאין לו מחיצות - כמו שהיה בזמן חכמי הגמרא שהיה בה"כ שלהם אחורי הגדר ע"פ השדה ולפ"ז נראה שבעיירות הקטנות שאין לכל אחד בה"כ קבוע אחורי הבתים במקום שרגילין לפנות דין בה"כ יש לו כמו אחורי הגדר. ומה שנוהגין איזה אנשים שבהגיע זמן סוכות מפנין המקום שיהיה נקי ועושין שם סוכה הרי יש לו דין בה"כ ישן ומה יועיל הפינוי אפשר משום הבנין שבונה שם אף שהוא רק על איזה ימים ואח"כ יוחזר להיות בה"כ כמקדם נעקר שם בה"כ ממנו ומשמע בפנים מאירות ח"א סימן פ"ז דעקירת השם מהני לזה [אך מה שכתב שם דבה"כ ישן שאין בו צואה הוא מדרבנן אישתמיטתיה דברי תר"י והב"י ושאר פוסקים שבסימן זה דכולם כותבים שהוא מדאורייתא ואידך דברי תר"י שבעמוד זה גופא שכותב שהוא מדרבנן פירשו המפרשים דקאי רק על בה"כ חדש כדי שלא יסתרו דבריו אהדדי וכן משמע ברא"ש] אך אפילו אם נימא דזה מקרי עקירת השם צריך מדינא עכ"פ מתחלה לבדוק בזה הכתלים של הבית ולנקותם דאל"ה יהיה אסור לו לברך ולקדש שם דאולי הם מטונפות מכל השנה כי הלא הוא מקום הראוי לו להסתפק וכדלעיל בסימן ע"ו ס"ז וח' ובעיני ראיתי בסוכות שנמצא מכשולות מענינים כאלו וכיוצא בהם הרבה (שלוקחין איזה דלת או דף לסוכה והיא היתה מונחת מתחלה במקום מאוס) ושומר נפשו ירחק מלעשות סוכה במקומות אלו אלא ירחיקנה מאחורי הבתים במקום שהוא נקי ואם יצטרך לעשות עי"ז עירוב יטלטל ע"י עירוב. עכ"ד.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

וכיון שכן נפקא מדבריו שיש שינוי שפיר דמי, והכא נמי הרי יש שינוי שאין את האסלה, והכל נקי ונעקר ממנו בית הכסא כמה שנים, כן נראה לכאורה.

וגם יש לצרף בכ"ז דעות פוסקי זמנינו שס"ל שבית הכסא של היום אין לו אלא דין בית הכסא דפרסאי, כן כתבו בכמה פוסקים ואין בידי עתה להאריך בכ"ז. וכיון שכן יש כאן מקום להקל. ולצרף הדבר.

ושוב מצאתי בנ"ד בספר דף על הדף עירובין דף עח עמוד ב, שהביא מש"כ בשו"ת הרי בשמים (ח"א סי' נב) שנשאל אם מותר לעשות במקום בית הכסא ישן דירת מגורים ולומר שם דברים שבקדושה כגון ק"ש ותפלה. והשיב שמכיון שנסתמה החפירה של ביהכ"ס, וניטלה האסלה העשויה לישיבה שם וסיידו המחיצות בסיד, ופנים חדשת באו לכאן, נחשב ממש כבית אחר ומותר לומר בו דברים שבקדושה. ובגמרא כאן אמרי' דבמילאו את החריץ עפר ואין עתיד לפנותו מהני הביטול, אף דלא ביטלו בפירוש, א"כ כ"ש בנידון דידן שרצפוהו בנסרים, עיין שם ובשו"ת יביע אומר (ח"ז סי' יא אות ג) שהביאו, עיין שם. עכ"ד.²

². ובשו"ת יביע אומר שם כתב בזה"ל: (ג) ומצאתי להגאון רבי דוד מקרלין בשו"ת שאלת דוד (חאו"ה סימן ג דף ד ע"ד) בד"ה עתה, על אודות השאלה אם מותר לעשות מבית המרחץ בית הכנסת, לאחר שישנו את צורתו, ואחר שהאריך להוכיח תחלה שהשימוש שנעשה בו להדיוט אינו אוסרו לעשותו בית כנסת, ושלכן יפה נהגו העולם לעשות בתי כנסת ובתי מדרש מבתי מגורים שנעשו לשם חול והשתמשו בהם הדיוטות. ושוב הביא מ"ש התוס' מגילה (ו א) בשם יש מפרשים, והתוס' לא הסכימו להם, ומ"מ מבואר בדבריהם שאע"פ שנשתמשו באותם בתים לבתי ועד של עובדי ע"ז, כיון דהוי רק תשיש של הדיוט מותר להופכם לבתי מדרש של רבים. ולדעת היש מפרשים אפילו בתי עבודה זרה ממש, יש להתיר על ידי ביטול, שהעכו"ם יבטלו לגמרי מלהשתמש בהם לעבודה זרה, ואח"כ יהיה מותר להופכם לבתי מדרשות של רבים, ועכ"פ על ידי איזה שינוי שיעשו מותר. ואף התוס' לא חלקו על זה לאסור מצד הדין, אלא ר"ל דלמה יזכו לכך, אלא בודאי יהיו שוממים לעתיד לבוא וכו'. ושוב חזר לדון בעיקר השאלה אם מותר לעשות בית כנסת מבית המרחץ, וכתב, ונראה לי ברור, שמרחץ שאין בו אדם, ובית כסא שאין בו צואה, אין איסורם אלא מדרבנן, שהרי אמרו בברכות (כה ב) צואה בכיסוי תלי רחמנא וכו', וכ"ש אם מפנה לגמרי את הצואה משם, שאין בו איסור מה"ת, וכן מורה הלשון בית המרחץ שאמרו אף על פי שאין בו אדם, בית הכסא שאמרו אף על פי שאין בו צואה, ולא אמרו בסגנון בית המרחץ שאסור, או בית הכסא שאסור, אלא "שאמרו", אלמא דלא הוי אלא איסור דרבנן. וכן משמע בהר"ן (נדרים ז א). הילכך כל שנשתנה ואינו ניכר שהיה שם מרחץ מותר אף מדרבנן, והרי משמשי ע"ז אפי' למי שאומר דלא מהני ביטול כדי לשמש בהם לגבוה, מ"מ כל שנשתנו קצת אפי' אם לא נשתנו לגמרי מותרים לשמש בהם לגבוה, כדאיתא בע"ז (נב ב) גבי אבני המזבח ששיקצום היוונים שגנזום, דאמרינן, היכי נעביד נתברינהו, אבנים שלמות אמר רחמנא וכו', אלמא שעל ידי שבירה וביטול היו מותרים אפי' למזבח. וסיים, ולענין שאלתינו בדין המרחץ לעשותו בהכ"נ, נ"ל שמועיל לו שינוי כגון עקירת התנור ושאר תשמישיו, ולשנות החלונות, באופן שלא יהיה ניכר שהוא בית המרחץ, וגם יעשהו באופן שלא יוכשר עוד למרחץ, ואז יוכלו לעשותו בית הכנסת לרבים. עכת"ד. ולא אכחד שגם על דבריו יש לפקפק במה שהקדים לומר שבית המרחץ שאין בו אדם ובית הכסא שאין בו צואה אין איסורם אלא מדרבנן, שנראה שנעלם מעינו הבדולח מ"ש תלמידי רבינו יונה (סוף פ"ג דברכות), שאף באלה אסור מן התורה לומר בהם דברים שבקדושה. (וכעין מה שהשיג המשנה ברורה בבאה"ל על דברי הפנים מאירות בזה). וגם הדיוק מלשון "אמרו", אינו מוכרח כלל, שהרי בסוכה (מא ב) שנינו, מפני שאמרו חכמים שאין

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו. ועוד כהנה וכהנה. וכמו שאספ איש טהור השדי חמד (מערכת א' כלל רעג). ע"ש. ומכל מקום תסגי לן שבעיקר הדין הוא תנא דמסייע לן להקל בנ"ד. וכ"כ בשו"ת הרי בשמים ח"א (סימן נב), שנשאל אם מותר לעשות במקום בית כסא ישן דירת מגורים, ולומר שם דברים שבקדושה ק"ש ותפלה וברכת המזון וכיו"ב, והרה"ג השואל הביא מ"ש הפנים מאירות (סימן פז) להתיר לעשות כן לגבי בית מרחץ ישן, ושוב דחה, ש"ל דבית הכסא חמיר לן טפי מבית המרחץ, וא"כ אפשר שגם ע"י שינוי וביטול לא מהני, והגאון המחבר לאחר שפלפל בדבר, כתב, אולם בכל זאת נראה שמכיון שכבר נסתמה החפירה של בית הכסא, וניטלה האסלא העשויה לישיבה בבהכ"ס, וסיידו המחיצות בסיד, ופנים חדשות באו לכאן, בשינוי גדול כזה. נחשב ממש כבית אחר, ואין סברא לאסור לומר בו דברים שבקדושה. ובעירובין (ע"ב) ק"ל שבמילאו עפר ואין עתיד לפנותו מהני אפילו לא ביטלו בפירוש. וכל שכן בנ"ד שרצפוהו בנסרים. ובפרט לפי המבואר בתר"י (סוף פ"ג דברכות) דהא דאמרו בבית הכסא אף על פי שאין בו צואה אינו רק מדרבנן. וכן בהר"ן נדרים (ז א) מבואר שזימון לבהכ"ס אינו אלא מדרבנן. וא"כ בודאי דמהני שינוי מעשה וביטול, ועוד שבית הכסא שלנו דמי לבתי כסאי דפרסאי (ברכות כו א) וכו', וא"כ לא חמירי יותר מבית המרחץ שהתיר הפנים מאירות וכו'. ומ"ש התוס' (מגילה ו א) שקשה לומר שאותם מקומות מטונפים ילמדו בהם תורה לרבים וכו', ולכאורה הרי אפשר להתיר ע"י שינוי, י"ל שלא משום איסור כתבו כן התוס', כי בודאי שבשינוי וביטול לית דין צריך בשש שיש להתיר, שהרי פנים חדשות באו לכאן, אלא רק שקשה לומר שדוקא באותם בתים מטונפים יהיו שרי יהודה עתידיים ללמד תורה ברבים. עכ"ד. והנה גם הרב נקיט שאין האיסור בבית הכסא שאין בו צואה אלא מדרבנן, ותימה דלא סיימה קמיה דברי תר"י להלן שהאיסור הוא מן התורה, ומ"ש מקודם דהוי מדרבנן היינו דוקא בבית כסא חדש. ועכ"פ גם הרב הרי בשמים משלנו, שיש להקל בזה ע"י שינוי מעשה. וכן פסק הגאון ר' אליהו קלצקין בשו"ת דבר הלכה (סימן לא). ע"ש. וע"ע בשו"ת כוכב מיעקב (סימן ק) שהעלה ג"כ להקל להלכה ולמעשה. ע"ש.

ד) והאיר ה' את עיני ומצאתי לאחד מן הראשונים הוא רבינו דוד כוכבי בספר הבתים (הלכות קריאת שמע פרק ג', עמוד מו) שכתב וז"ל: יש מי שכתב, מקום שהיה בית המרחץ או בית הכסא, וניקוהו ופינהו מן הטינוף שבו, מותר לקרות ולהתפלל ולומר בו כל דבר שבקדושה. ויש מי שכתב שצריך לעשות בהם מעשה ניכר, כיצד, עוקרים הספסלים והרהיטים שרחצו בהם. ויש מי שכתב שאם רצה לבטלו לזמן ידוע בלבד, ואח"כ יחזור לתשמישו הראשון אין הביטול מועיל בו. ולא נתברר לי, ומעשים בכל יום שעושים בהם סוכה בכל חג ואומרים בו דברי קדושה, ואחר החג מחזירים אותו לתשמישו הראשון. עכ"ל. אתה הראת לדעת כי הפנים מאירות וסיעתו הנ"ל זכו לכוין לדעת חד מקמאי להלכה. ואמנם ראיתי להגאון מהר"י עייאש בשו"ת בית יהודה (חאו"ח סימן י) שכתב, בנידון בית המרחץ שרחצוהו וניקוהו וסיידוהו בסיד, אם מותר להתפלל בו ולומר דברים שבקדושה, והשיב, שמכיון שמתחלתו היה שם בית מרחץ עליו, לעולם לא פקע ממנו שם מרחץ, שהרי אמרו בברכות (כו א) מרחץ שאמרו אף על פי שאין בו אדם. וכ' מרן הב"י (סימן פד), כלומר, שמאחר שנשתמשו בו, אף שעכשיו אין בו אדם מ"מ בית הפנימי מאוס ואין קוראים בו ק"ש, דהוי כבית הכסא שאפ"י פינו הצואה ממנו אין קוראים בו. ע"ש. וכבר כתב רבינו יונה שבית כסא ישן אף שאין בו עתה צואה כיון שהיה אסור מתחלה, אסור הוא מן התורה משום והיה מחניך קדוש וכו', ומשמע שאפ"י רחצוהו וניקוהו כיון שנדחה שעה אחת שוב אין לו היתר, ולא שאלו בגמ' אלא על בהכ"ס חדש, אבל ישן אסור, ואין חילוק בזה בין בית הכסא לבית המרחץ. שלא מצאנו דבר שנאסר שחזור וניתר, שהרי עדיין שם מרחץ עליו. תדע ממה שהוצרכו לפרש היתר מרחץ החדש, ולא אמרו חידוש יותר שאפ"י ישן אם ניקוהו וסיידוהו מותר לקרות בו, שמע מינה שלעולם עומד באיסורו ואין לו היתר. וכן הסכים עמי מורי הרב נר"ו. והוצרכתי לבאר הדבר כדי לשלול דעת מי שרצה לחלוק עלי. ותו לא מידי. ע"כ. ולכאורה היה אפשר ללמוד מדבריו שהוא חולק על הפנים מאירות וסיעתו הנ"ל. אולם נראה שבאמת גם הרב בית יהודה יודה שבשינוי מעשה ממש יש להתיר, וניקוי וסיד לבד לא מהני, דלא חשיב שינוי מעשה. ואף על פי שכתב שכל שנדחה שעה אחת שוב אין לו היתר, שלא מצאנו דבר שנאסר שחזור וניתר, זהו כשלא נעשה בו מעשה המתירו, אבל כשנשתנה גופו של המרחץ על ידי עקירת הספסלים ושינוי החלונות וכיו"ב לכ"ע משרא שרי. כי פנים חדשות באו לכאן, וכאילו בית מרחץ חדש הוא, ועדיף מניה. דאפושי פלוגתא לא מפשינן. ובפרט עתה בהגלות נגלות דברי ספר הבתים הנ"ל שמפורש להיתר כדברי האחרונים הנ"ל. וכן נראה דעת מרן החיד"א בברכי יוסף (סימן פד סק"ד) שהביא להלכה דברי הרב בית יהודה. ושוב כתב (בסק"ה) דברי הפנים מאירות שאם עשו שינוי מעשה בגופו של המרחץ, שעקרו התנור והספסלים ועשאוהו בית מגורים מותר לברך ולומר בו דברים שבקדושה, ולקבוע בו מזוזה. ע"כ. אלמא דמר אמר חזא ומר אמר חזא ולא פליגי. וכן מתבאר בספר חסד לאלפים (סימן פג). וכ"כ הרה"ג מהר"י סופר בספר כף החיים (סימן פג סק"ב). וכן

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

ראיתי בשו"ת כנף רננה ח"ב (בקונטרס מין כנף סימן כט) שהביא מ"ש הפנים מאירות, ומ"ש הברכי יוסף בשם הרב בית יהודה, והעלה שעכ"פ מבואר מדבריהם דלא מהני שינוי מעשה אלא באופן שעל ידי שינוי המעשה בטל ממנו שם מרחץ, וכמ"ש כיו"ב הרמ"א בחושן משפט (סימן שס ס"ו) ובש"ך שם, דלא חשיב שינוי מעשה אא"כ נשתנה גם השם, וכן הא דק"ל שכלים עולים מטומאתם בשינוי מעשה, היינו, באופן שנשתנה גם השם, ולכן השינוי שצריך לעשות בבית המרחץ כדי שיוכלו להתפלל בתוכו בצבור, הוא על ידי עקירת התנור שבתוכו וכו', אבל בהסרת המחיצות שבין החדרים לא סגי, כי מתחילה היה מרחץ קטן ועכשיו מרחץ גדול, ושינוי השם ליכא בהכי, לכן יש לעשות מעשה בגוף המרחץ, שישתנה שמו ויסתלק מעליו שם מרחץ, ובכה"ג משרא שרי באיסור המרחץ שהוא מדרבנן. ע"כ. (ומ"ש בסיום דבריו שהמרחץ אסור מדרבנן, יש להעיר עליו מדברי תר"י שאיסורו מן התורה. וכן"ל). גם הלום ראיתי להגאון מהר"ש קלוגר בשו"ת ובחרת בחיים (סימן כז) שהביא מ"ש הרה"ג השואל שהתשובות הפנים מאירות והבית יהודה נחלקו אם לא עשה מעשה בגוף המחיצות וכו', וכתב, שהרב בית יהודה לא אסר אלא בסיוד וכיור שזה לא נחשב מעשה בגוף המרחץ, וכדתנן (ע"ז מז ב) בית שבנאו מתחלה לע"ז הרי זה אסור, סיידו וכיירו לע"ז וחדש נוטל מה שחידש והבית מותר, הא קמן שזה לא נחשב מעשה, וה"ה להיפך שהסיוד והכיור לא נחשב מעשה בגוף הבית ולכן נשאר באיסורו, אבל אם עשה מעשה בגוף בית הכסא ודאי דמהני. ע"ש. ולפ"ז ג"כ אין מחלוקת בין הפנים מאירות לבין הרב בית יהודה. ומיהו אכתי לא איפרק מחולשא, שהרי הפנים מאירות כתב ע"פ דברי רש"י (סוכה יד א) שבמעשה כל דהו סגי. וא"כ סיוד וכיור לא גרע ממעשה כל דהו. (וכ"כ בשו"ת מחזה אברהם שטיינברג ס"ס כז. וע' להלן בסמוך). ומ"ש הגר"ש קלוגר שם: "שאף אם פינו הצואה מבית הכסא על דעת שלא לעשותו עוד בהכ"ס ג"כ מהני", הן אמת שגם הפנים מאירות כתב לחלק בזה כאמור, מ"מ נראה שלמעשה לא סמך על סברא זו בלבד, אא"כ בצירוף שינוי מעשה בגופו של בהכ"ס, וכמ"ש שם הפנים מאירות בדין המרחץ, אלא דסתמא דמילתא יש סתימת החפירה של בהכ"ס, שבזה יש גם שינוי מעשה, וכל שכן כשעשו ג"כ רצפה על פני השטח של ביהכ"ס. וע"ע להלן. וע' בשו"ת צור יעקב (סימן לד). ע"ש. [ישוב ראיתי בשו"ת די השב (חאו"ח ס"ס ד) שהביא דברי הרב בית יהודה הנ"ל, וכתב לדקדק על מ"ש בשם תר"י שגם לאחר שפינו הצואה וניקוהו הוא אסור מן התורה, שזה אינו שכיון שפינהו וניקוהו פשוט שאינו אסור אלא מדרבנן, וכדמוכח בתר"י שם לפני כן, וכל כוונת תר"י היא שמכיון שמתחלה כשהיה בו הטינוף היה אסור מה"ת משום והיה מחניך קדוש, גם עכשיו שאין בו טינוף אסור עכ"פ מדרבנן משום בזיון. וא"כ יש מקום לומר שאם עשו בו מעשה של סיוד וכיור, ועשאוהו כבית דירה, אפי' בזיון אין בו ושרי. ומ"מ מכיון שמבואר בשו"ת פנים מאירות (סי' פז), דבעינן שיעקר ממנו שם מרחץ לגמרי, מוכח שאם עשאוהו בית דירה לזמן, באיסורו הראשון עומד, כיון שעדיין לא נעקר שם המרחץ מעליו וכו'. ע"ש].

ה) ותבט עיני להגאב"ד ברודי בשו"ת מחזה אברהם (סימן כז) שנשאל אודות בית מרחץ ישן שנתבטל ורק הגג והחומה סביב נשארו עומדים בתקפם, ורצו התושבים להופכו לבית הכנסת ולהתפלל שם בקביעות, והביא דברי הפנים מאירות וסיעתו, וצידד בסוף דבריו, שאף ע"י סיוד וציור מחדש בבית המרחץ להתאימו לבהכ"ס, אמרינן פנים חדשות באו לכאן, ומותר לעשותו בית כנסת, ואף על פי שבירושלמי סוטה (פ"ח ה"ז) בדין הבונה בית חדש שחוזר עליו מעורכי המלחמה, תניא ר' יהודה אומר אם חידש בו דבר חוזר ואם לאו אינו חוזר "סד אותו בסיד ופתח בו חלונות לא היה חוזר" וכו'. וכתב בקרבן העדה, לפי שלא נשתנה גוף הבית, מ"מ בנידון זה שכבר נתבטל בכה"ג לא מצינו איסור בזה, ועוד שהרי כתב הפנים מאירות שאפי' במעשה כל דהו חשיב שינוי מעשה, ולכן נ"ל להתיר. ע"כ. ומשמע שמצדד להקל אפי' בסיוד וציור, ושלא כמ"ש הרב בית יהודה להחמיר בזה. והנה מה שהקשה ע"ז מהירוש', אמנם כן הקשה גם בשו"ת שאילת דוד (חאו"ח ס"ס ג) בהגהה, ודחה, דשאני התם דבעינן בית חדש וליכא, דהא לא נתחדש כל הבית, משא"כ אם נשתנה ע"י התיקון שעשה בחלונותיו, ושינהו ממה שהיה מתחילה חשיב שינוי מעשה ומותר. ע"כ. ולפע"ד יש להעיר דהיה דהירוש' ר' יהודה קתני לה, ונראה דאזיל לטעמיה במתני' (סוטה מג א) דתנן, רבי יהודה אומר אפי' הבונה בית על מכונו אינו חוזר. ופירש רש"י, שסתרו וחזרו ובנאו במדתו הראשונה, אינו חוזר, משום דלאו חדש הוא, הואיל ולא חידש להוסיף עליו בבנינו. והנה הרמב"ם בפירושו המשנה כתב שאין הלכה כר' יהודה, ומה שהקשה הגאון המשנה למלך (בפ"ז מהל' מלכים ה"ח) דמנא ליה לרבינו דת"ק פליג אדר' יהודה, והרי בירושלמי שקלי וטרו אליבא דר' יהודה אם סד אותו בסיד או שפתח בו חלונות וכו'. אולם באמת בתוספתא סוטה (פ"ז ה"י) איתא, נפל ביתו ובנאו הרי זה חוזר, ר' יהודה אומר אם חידש בו דבר חוזר, ואם לאו אינו חוזר. וע' בשו"ת שביתת יום טוב בלשונות הרמב"ם (דף קכ ע"ד) שהביא בשם מרן החיד"א שעמד ע"ד המל"מ מהתוספתא, ודברי החיד"א הנה הנם בשו"ת חיים שאל (סימן פא) שהעיר כן ע"ד המל"מ שלא זכר מהתוספתא דת"ק פליג בהדיא אדר' יהודה, והוסיף, שאף הירוש' לא שקיל וטרי

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

וכן מצאתי עתה בשו"ת עשה לך רב חלק ז סימן יג שנשאל כה"ג לגבי מרחץ, וכתב גם לדון בהמשך דבריו לגבי שירותים וז"ל: עוד עולה על דעתי לומר, שאם ירצה אדם להפוך חדר שירותים, היינו בית - כסא למטבח ע"י שינוי מעשה, יש מקום להתיר. שאעפ"י שפסק מרן (שם סימן פ"ג סעיף א') שאסור לקרות כנגד בית הכסא ישן אפילו פינו ממנו הצואה. ומכאן למד הרב בית - יהודה לדין מרחץ, שאפילו רחצוהו וניקוהו וסדוהו בסיד אפ"ה כיון שנדחה שעה אחת אין לו היתר. (ובזה כתב הרב פנים - מאירות שאם נמלך על הבית - כסא והרסו ועשה מקומו בית, מותר דהטעם משום בזיון וכיון דנעקר שם בית - כסא ממנו תו ליכא בזיון, וסיים ופוק חזי מאי עמא דבר). הנה כל זה בבתי - כסאות של זמנם, אבל בזמנינו נראה לי שיש מקום להתיר בשינוי מעשה כמו בבית - מרחץ מבלי להרסו תחלה, שכן מצאנו שיש מתירים בבתי - כסא בזמננו ליטול ידיים שם וגם לומר דברים שבקדושה, וטעמם שכיון שיש שם סילון מים להדיח בו קערת בית - הכסא מידי פעם בפעם, דומה הוא לדין בית - כסא דפרסאי, כפסק מרן בסימן פ"ג סעיף ר', ועוד טעם כתבו משום שמדיחים אותו תמיד, ועוד שאין המקום

אליבא דר' יהודה, אלא ברייתא כולה ר' יהודה היא ולטעמיה אזיל. ע"ש. וע"ע בשו"ת עין יצחק (חאו"ח סימן ח סימן ה). ע"ש. ולפ"ז נראה דלדין דקי"ל כת"ק דר' יהודה שא"צ לחדש בו דבר, ואם נפל הבית ובנאו חוזר, אף אם פתח בו חלונות ושינהו ממה שהיה מקודם, או שסד אותו וציירו, חשיב כבונה בית חדש וחוזר, שפנים חדשות באו לכאן וכאילו הוא חדש, ואין צורך להדחק כמ"ש בשאילת דוד, וגם מכאן תשובה לקושית המחזה אברהם. דלא קשיא מידי, דההיא ר' יהודה היא ולא קי"ל כוותיה. (וע"ע בדברי הרב המגיה בשו"ת די השב חאו"ח ס"ס ד. ע"ש). וע' להגאון תורת חיים עירובין (נג ב), בפלוגתא דרב ושמואל בפ"ה הכתוב ויקם מלך חדש על מצרים, חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזרותיו, וכתב, דנפקא מינה למקח וממכר, שהאומר לחבירו בית חדש אני מוכר לך, והוא ישן אלא שסיידו וציירו או שפתח לו חלונות עד שנראה כאילו הוא חדש, למ"ד חדש ממש, חוזר בו, דבעינן חדש ממש, ולמ"ד שנתחדשו גזרותיו, המקח קיים, שכיון שנראה כאילו הוא חדש, אף שאינו חדש ממש, מ"מ חדש קרינן ביה. ע"כ. (והובא במחזה אברהם שם. וע"ע בספר בן יהוידע עירובין שם). ולפ"ז לגבי שינוי כזה מבית המרחץ לבהכ"נ, כיון דתליא בפלוגתא דרב ושמואל, אמרינן ספקא דרבנן לקולא, כמ"ש המג"א (סימן קנ"ג ס"ק מו). [אא"כ נאמר דבכה"ג הוי מן התורה, כמו שכתבו כמה מן האחרונים בדעת רבינו יונה סוף פ"ג דברכות. ובפרט אם נאמר דרב הוא דאמר חדש ממש, כיון שהוא נזכר בש"ס ראשון, (וכמ"ש כיו"ב הרדב"ז בפרק ו' מהל' מעשר שני סוף הלכה ג)]. ויש לפלפל עוד בזה, ואכמ"ל. ועכ"פ בשינוי מעשה בגופו של בית המרחץ או של בית הכסא באופן שפנים חדשות באו לכאן יש להקל, וכמו שכתבנו בשם ספר הבתים, והאחרונים ז"ל. וכ"כ בספר ערוך השלחן (סימן פ"ג ס"ג) שאפי' בית כסא ישן אם נטלו האסלא משם וניקוהו וביטלו כל בנינו והשוו העפר שבמקום החפירה, באופן שעתה לא ניכר כלל שהיה שם בית כסא מותר לקרות ולהתפלל בו, שהרי גם בטומאה מועיל שינוי מעשה לבטלו מטומאתו הקודמת. ע"כ. ומ"ש שביטל כל בנינו אין כוונתו לומר שסתרו כל הבנין, אלא על ידי הניקוי מכל צדדיו, חשיב ביטול מבית הכסא. וכ"ש אם ריצף אותו ברצפה על פני כל השטח דחשיב שינוי מעשה. וכ"כ הגרצ"פ פראנק בשו"ת הר צבי (חאו"ח סימן עח). ע"ש.

מסקנא דדינא שיש להתיר לעשות מבית המרחץ בית כנסת, על ידי עקירת הספסלים ושאר רהיטי בית המרחץ, ולרצף המקום שטעון ריצוף, ולסיידו ולציירו ולפתוח לו חלונות להרבות אורה לבית הכנסת. או כמ"ש מרן בשלחן ערוך (סימן צ"ד) שטוב שיהיו י"ב חלונות בבהכ"נ. והואיל ונעשה שינוי מעשה בגופו של בית המרחץ ופנים חדשות באו לכאן מותר. בכבוד רב ובברכת התורה עובדיה יוסף ס"ט.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

מיועד לעשיית צרכים בלבד, כי נעשה גם לרחוץ בהם פנים ידיים ורגלים (עיין בשו"ת מנחת יצחק סימן ס'), ויש לנו להוסיף עוד, שבתאי - כסא שבזמננו היתה הצואה נשאת שם או מכוסה או בחפירה כידוע, משא"כ בזמנינו, ואפי"כ אין נראה לענ"ד להקל כל כך, ליטול ידיים ולומר שם דברים שבקדושה. אלא שלעשות בו שינוי מעשה גמור כעקירת כסא השירותים ועוד אביזרים שמשוים לו צורת בית - כסא, היה מתיר הפיכתו לחדר מגורים, אלא שכיון שלא נשאלתי בכך אין רצוני להורות בזה. אבל בנדון דידן שרוצים לעשות שינוי מעשה בגופו של בית - מרחץ שהוא קל הרבה יותר מבית - כסא, פשוט ביותר שיש להתיר כהוראת הרב פנים - מאירות, ואחרי שיסבו אותו לחדר מטבח מותר לאכול שם, וגם להניח מזוזה בפתחו. עכ"ד.

וזה לשון בשו"ת פנים מאירות חלק א סימן פז, קהל אחד הי' להם מרחץ קטן ורצו לשנות המרחץ ולעקור התנור והספסלי' ולעשות ממנו בית החורף שידור בו שמש הקהל אי מותר לעשות ממרחץ זה בית דירה דהא השמש יברך שם ויקרא ק"ש על מטתו ושאר תשמישי קדושה וגם ירצה לקבוע מזוזה וכיון דהיה לו שם מרחץ י"ל דלעולם עומד באיסורו נראה לפע"ד דמהני עקירת השם ובפרט בשינוי מעשה דכל הכלים שירדו לידי טומאתן קי"ל דמעשה מוציא מידי מעשה ונראה מפ"י רש"י בפ"ק דסוכה דף י"ד דאף מעשה כל דהו מהני ואף שאמרו בבית הכסא אף על פי שאין בו צואה התם לא עקרו שם בית הכסא מיני' אף שפינוהו הצואה ממנו מ"מ בדעתם שישתמשו בו לבית הכסא כמו שהיה לפני' אבל אם רצו לבטל הבית הכסא לגמרי ולעשות ממנו בית דירה נרא' דמותר דמידי דהוי אבי' שהקצוהו לע"ז דאינו מותר אא"כ הוציאה משם דרך ביטול דהיינו שלא להכניס עוד שם ע"ז כמבואר בי"ד סעי' קמ"ה סי' ג' / סי' קמ"ה סעי' ג' / בהג"ה ואף דהבי' שהקצוהו הי' משמשי אלילי' דנאסר מן התורה מהני ביטול אם מבטל באופן שלא להכניס עוד שם ע"ז ק"ו לבית הכסא דאף בבית הכסא ישן שאין בו צואה נראה מפ"ק דנדרים שאינו אסור אלא מדרבנן דמהני ביטול אם מבטל שלא לעשות עוד במקום זה בית הכסא וה"ה למרחץ דקיל טפי דמהני ביטול אם מבטל לגמרי שלא לרחוץ בו עוד שום אדם דשרי לעשות ממנו בית דירה ולומ' בו דבר שבקדושה ולקבוע מזוזה הנלפע"ד כתבתי עכ"ד.

וכה"ג מבואר ההיתר בערוך השולחן סימן פג ס"ג והביאו בשו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן כג בד"ה כמו"כ אני, וכתב דנראה מדבריו דהוא כמו הפנים מאירות יעו"ש

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

וז"ל: ודע דאין חילוק בהזמנה לבית הכסא אם היתה כונתו לזמן או לעולם וכן בית הכסא שעשאו לזמן דינו כלעולם מיהו זהו ודאי אם במקרה הלך לצרכיו באיזה מקום ולא היתה כונתו לעשות שם בית הכסא אין על זה שם בית הכסא וכשפינו הצואה מותר בכל וכן אפילו בית הכסא ישן שנטלוהו מכאן וביטלו כל בנינו וניקו המקום והשוו העפר באופן שעתה אינו ניכר כלל אם היה שם בית הכסא ג"כ מותר והרי גם בטומאה מועיל שינוי מעשה לבטלה מטומאתה הקודמת וכ"ש בזה [כנלע"ד]:

וששאלתי לכמה פוסקים בזה"ל: בדין בית הכסא שלא השתמשו בו כמה שנים, ואין שם אסלה ולא שום זכר לזה, והכל נקי ורוצים לברך שם, האם מותר לדינא? ומה הדין ללמוד בו? והאם הוא לכתחילה או רק בדיעבד? וששאלתי להגאון רבי עמרם פריד שליט"א, בדין בית הכסא שלא השתמשו בו כמה שנים, ורוצים לברך שם, האם מותר לדינא? והשיב לי בזה"ל: אסור.

ובי"ד מענה הלכה כתבו לי בזה"ל: עי' חי"א כלל ג' י"א בית הכסא ישן אע"פ שפינו ממנו את הצואה דין בית הכסא עליו ועי' מ"ב סי' פ"ג ובבה"ל שהוא מן התורה 'וא"כ אסור לברך שם אמנם בבית הכסא דידן כבר דיברו מזה הפוסקים ואכמ"ל מ"מ לברך שם אסור

וכתבתי להם שלכאורה לדינא יהיה מותר ללמוד שם. והשיבו לי בזה"ל: ראשית ללמוד ולברך היינו הך כל אמירת דבר שבקדושה אותו דין לו

ב' עכשיו הינך מדבר על דבר חדש היינו שעקרו את הכסא שבו ואינו רק בית הכסא ישן אמנם דבר זה הוא מחלוקת החזו"א סובר שהמחיצות-קירות שלו אינם בדין זה וממילא ברגע שנעקר האסלה משם אינו בדין בית הכסא אך אין דבר זה מוסכם על הפוסקים

ג' יש לראות האם הוא כבר משמש לדבר אחר ואז משתנה דינו שוב עכ"ד.

והגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך וש"א"ס, כתב לי בזה"ל: ב"ה אם לא רואים זכר שהיה שם שירותים. נראה שאין בעיה, ואם אפשרי גם לצבוע החדר שיהיה פנים חדשות לגמרי ודו"ק עכ"ד.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

וכן ששאלתי להגריי'מ וייל בזה"ל: בדין בית הכסא שלא השתמשו בו כמה שנים, ואין שם אסלה ולא שום זכר לזה, והכל נקי ורוצים לברך שם, האם מותר לדינא? ומה הדין ללמוד בו? והאם הוא לכתחילה או רק בדיעבד?

כתב לי להתיר בזה וז"ל: בימינו לא שייך האיסור, כי עיקר האיסור הוא על האסלה או על המשתנות, החדר עצמו אינו מלוכלך. ולכן, מותר לכתחילה. עכ"ד.

וכן מבואר לדינא בשו"ת הר צבי אורח חיים חלק א סימן עח וז"ל: בדבר שעומדים לבנות אגף לבית הכנסת, שישמש שטיבל לכל השנה לתורה ולתפלה, ובימים נוראים יהיה לעזרת נשים, אך לתכלית זה צריכין להרוס חלק קיר מביהכ"נ ולסדר שיהא כולו חלונות שלא יאפיל האגף על ביהכ"נ, והביא מהגה"מ ומצמח צדק החדש שנוטים להחמיר. אבל כת"ר צודק שבנ"ד יש הרבה לטיבותא, וכן מוכיח לשון הצמח צדק עצמו, שכתב בנדון דידיה דסותר כותל ביהכ"נ ומקלקל ע"מ לתקן עזרת נשים אין חשוב תקון כ"א מקלקל ואסור, ע"כ. הרי דמדקדק דדוקא בשביל עזרת נשים לא חשיב תקון, משא"כ בנ"ד הרי עיקר התכלית הוא לשם ביהכ"נ לתורה ולתפלה ודאי דחשיב תקון.

וכן הוא בת' ברכת רצ"ה להגאון רצ"ה אורנשטיין (סימן קג), בנדון דידיה שרצו לבנות עזרת נשים ובשביל זה יפתחו חלונות בכותל צפוני של ביהכ"נ, והשיב ולדעתי עכ"פ היכא שהוא לצורך ביהכ"נ נוכל להתיר, אמנם בנ"ד שהוא רק לצורך עזרת נשים ולא לצורך ביהכ"נ קשה להתיר, עכ"ל, מבואר ג"כ דלא אסר אלא לצורך עזרת נשים, אבל בנ"ד שהוא לצורך ביהכ"נ אין חשש ומצוה לעשות כן. אך אם אפשר לסמוך את האגף תחלה ואח"כ לסתור את הכותל כדי לסדרו בחלונות, טוב יותר, לקיים דברי הרמ"א (סימן קנב) שהביא שאפילו לא רצו לסתור רק מחיצה אחת להרחיבו נמי דינא הכי. עכ"ד.

וכן מבואר בילקו"י אורח חיים סימן קנב סעיף ד' וז"ל: בית כנסת שנתרבו בו המתפללים, ונעשה צר מלהכיל את כל הבאים, מותר להרחיב את בית הכנסת במקום שהיה מקודם בית הכסא, מאחר ועוקרים הכסא, ומבטלים את מקום הכסא לגמרי, ואין ניכר עוד מקום בית הכסא כלל, ושם בהערה ד' כתב, במתני' עבודה זרה (מז ב) בית שבנאו מתחלה לעבודה זרה, הרי זה אסור. סיידו וכיירו וחיידש, נוטל מה שחיידש. ופירש רש"י, בית שתחלת

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

בנינו לעבודה זרה אסור עד שיבטלנו, שיתוץ ממנו קצת. סיידו וכו', שהיה בנוי לדירת אדם והקצוהו לעבודה זרה, נוטל מה שחידש ומותר הבית. ואם לא התכוין לעבוד את הבית אלא הכניס בו רק לפי שעה עבודה זרה, מוציאה ודיו. ע"כ. ומבואר, דמהני ביטול בבנין על ידי שינתוץ ממנו את כתליו. ואם כן כל שכן בנידון דידן, שעל ידי נתיצת בית הכסא, סיודו ושיפוצו, דשפיר דמי לעשות מאותו מקום המשך לבית הכנסת. ובמתני' כלים (פרק כה משנה ט) שנינו, כל הכלים יורדים לידי טומאה במחשבה ואינן עולים אלא על יד מעשה. מעשה מוציא מידי מחשבה ומיד מעשה. ופירש רש"י (סוכה יא א), אפילו עשה בו מעשה מוכיח מתחלה לשולחן, כגון שקיצצו סביבותיו ליפותו, כיון שנתן בו איזמיל לחתכו לסנדלין, מבטל מעשה ראשון, שביטול כל דהוא סגי להו. נמצא שעל ידי מעשה הביטול, יכול לעקור ממנו השם הקודם שהיה עליו. ואם כן הוא הדין בנידון דידן.

והנה בגמרא שבת (י א) מבואר, דמרחץ חדש שלא רחצו בו, מותר לקרוא בו דברים שבקדושה, ובישן, בחדר הפנימי שכולם עומדים שם ערומים, אפילו שאלת שלום אסור. וכן הוא בטור ובשלחן ערוך (סימן פד סעיף א). ובברכי יוסף (שם אות ד) הביא משם הרב בית יהודה, שאפילו אם סיידו וניקו ורחצו המרחץ, אכתי באיסוריה קאי, דשם מרחץ עליו. ולפי זה לכאורה גם בנידון דידן יש לאסור להרחיב את הבית הכנסת במקום שהיה בו מקודם בית כסא. אלא דלא דמי זל"ז כלל, דבנ"ד, כיון שעשו מעשה של שינוי בגופו של בית הכסא, שעקרו ממנו המושב וכו', ועשאוהו כבית לדור בו, עדיף טפי מסיידוהו וניקוהו מחדש, דסוף סוף שם מרחץ עליו. ופשוט. וכן מבואר בברכי יוסף שם (סק"ה) משם הפנים מאירות חלק א (סימן פז). ע"ש. וכן הוא בשערי תשובה (שם סק"א) ובכף החיים (שם סק"ג). וראה לעיל (סימן קנ סעיף ט) מה שכתבנו בדין בניית בית כנסת במקום שהיה רפת של בקר. ועיין בשו"ת מהר"ם שיק (חלק אורח חיים סימן סז), שדן בזה משום שהוא דבר מאוס. ויש בזה משום הקריבהו נא לפחתין, ואיכא נמי ביזוי מצוה, אלא שאם מסלקים את הדבר המאוס ורוצים לעשות ממנו בית תלמוד, היכא דאי אפשר יש להקל על ידי שעושה לזה מעשה בפועל לבטל ממנו השם הקודם. ע"ש. ואם כן הוא הדין בנידון דידן. ועיין בשו"ת הרי בשמים חלק א (סימן נב) שכתב גם כן להתיר בנידון דידן, כיון שביטל בית הכסא ממנו לגמרי, ופנים חדשות באו לכאן, וכבר נתבטל, ולית דין צריך בושש. ע"ש. והובאו דבריו בשו"ת נצח יוסף חלק א (סימן יא), וגם הרהמ"ח שם העלה

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

בנידון דידן להקל, (והאריך שם אם קדושת בית כנסת מן התורה, או מדרבנן). ע"ש.

וכן כתב לי הגאון רבי אברהם צבי הכהן שליט"א רב דקהל חסידים שיכון ה' ובעמח"ס שו"ת ויצב אברהם וש"א"ס, וז"ל: עי' שו"ע או"ח פג, א, שלכאורה אסור. אמנם עי' שו"ת פנים מאירות א, פז, שלדבריו אם ביטלו לגמרי והסיר האסלה, אין איסור. עכ"ד.

וכן כתב לי ידידי הגרנ"י בן שמעון שליט"א בעמח"ס שו"ת מעשה נסים וש"א"ס בהאי לישנא: פשוט שמותר לברך ולהתפלל שם אפילו לכתחילה, עקירת אסלה נחשבת לשינוי מעשה, וביטול שם בית הכסא מאותו חדר, עי' בערוך השולחן (סי' פג ס"ג). ובאשל אברהם שם. הר צבי (או"ח סי' עח) ציץ אליעזר (חט"ו סי' כג). ע"ע בילקוט יוסף (סי' קנב).

ואגב אספר מנימה אישית, שכאשר ביקר מור זקני הגאון הגדול רבי נסים בן שמעון שליט"א בביתר עילית התפלל בבית כנסת שם בשבת קודש, ושם לב שבנו את בית הכסא מול ארון הקודש, והעיר את תשומת לב רב הקהילה והגבאים, וב"ה הדברים נפלו על אוזן קשבת, בבחינת אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, ומיד לאחר השבת תיקנו את המעוות, והעבירו את בית הכסא של ביהכ"נ למקום אחר. אשריהם ישראל שנשמעים לדעת תורה, ומכבדים את התורה ולומדיה. ע"כ תשובתו אלי.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

במקום שהיה בית הכנסת וארון הקודש ועשו שם שירותים ומקלחת

בדין מקום שהיה בית הכנסת ועשו שירותים ומקלחות איפה שהיה הארון קודש, מהו לדינא האם צריך לעקור את השירותים והמקלחות, וכן שמעתי שיש רב אחד שליט"א שפסק להחמיר בזה?

וששאלתי כן להגאון רבי בן ציון יעקב הלוי וואזנר שליט"א אב"ד שבט הלוי בית שמש, כתב לי בזה"ל: בעזה"ת, הרב שפסק להחמיר פסק כן עפ"י רגש, איברא לא זו דרך התורה, משמעות הבית שלמה (או"ח סי' כט) בשם הרבה פוס' ראשונים ואחרונים לנידון דידן, דכל שנעשה בהסכמת הקהל ובנו הארון הקודש במקום אחר פקעה קדושותו וממילא אין צריך לעקור כלום, ובפרט שתמיד בכל כה"ג בונים ריצפה חדשה שיבחו גואלים ופנים חדשות באו לכאן הדוש"ת ומברכו בכ"ט בן ציון יעקב הלוי עכ"ד.

והגאון רבי ישראל מאיר ווייל שליט"א מח"ס רבים בית שמש, כתב לי בהאי ענינא בזה"ל: לגבי שירותים, מסתבר כך, הרי נפסק כך ברור.

לגבי מקלחות, אפשר להקל כי כנראה אין להם דין כמו בית מרחץ [אמבטיה], ואפשר להקל בדיעבד אחרי שכבר נבנו. עכ"ד.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

האם יש חיוב לשים תכלת בזמנינו

בס"ד

יום ה' י"א אלול תשפ"א

לכבוד ידידי הבה"ח והנעלה בתורה וביר"ש יצחק פרץ נ"ו עדיו לגאון
בישראל. בנש"ק, מקסיקו.

שלו' וברכה

אודות מה ששאל בחיוב וההנהגה כיום האם יש לשים תכלת.

וחיבר בזה ספר עין התכלת כ"ק האדמו"ר מראדזין וכן יצא ע"ז ספר טמוני
חול וכן יצאו ע"ז עוד הרבה ספרים, וקונטרסים מקונטרסים שונים, לעורר
כל הזמן ללבוש תכלת, ואמנם כבר בדורו חלקו עליו גדולי הדור כמו
שהאריך בספר ישועות מלכו להגאון מקוטנא, ובערוך השולחן סימן ט'
ס"ד.

ואכתוב כאן מה שתמהתי מעודי על התכלת שלובשים היום, שהרי ברמב"ם
בהלכות ציצית מבואר שתכלת הוא שחור, ובמקוה בקרוב להרחיב במקום
הרמב"ם, ומחמת קוצר הזמן אני מקצר בזה.

וע"ע בקובץ תשובות מרן הגרי"ש אלישיב ח"א סימן ב' ואינו תח"י,
והגרמ"מ קראפ שליט"א כתב בזה קונטרס והביא בשם מרן הגריש"א
שמותר ללבוש תכלת בצענה בזמן הזה, ואולם בשו"ת וישמע משה חלק ה'
תשובות מרן הגריש"א זצוק"ל עמ' י', כתב שנשאל בזה מרן הגריש"א האם
בזמנינו שיש אפשרות להשיג ציצית של תכלת האם יש מקום להדר ע"ז
והשיב שאין צריך להדר בזה ע"פ הדין ושאלו למה אין צריך להדר בזה הרי
יש להם ראיות ברורות שזהו התכלת האמיתי והשיב מרן הגריש"א שעד
ביאת המשיח לא ידעו בבירור מהו תכלת וע"כ עפ"י דין אין צריך להדר בזה
ואף שכאשר אמרו לו שבזמנינו יש כאלו שהולכים כן וחזר אמר שאינו ע"פ
דין, ושם ציין שבשו"ת וישמע משה ח"ב הביא שבהזדמנות אחרת שאלו
ע"ז והשיבו כנ"ל והשיב שאדרבה יש בזה משום לעז על גדולי ישראל שלא
לבשו תכלת עכ"ד, [ואמנם אם משום הוצאת לעז לכאורה יש מקום לומר

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

בזה, שכל דין הוצאת לעז על הראשונים אינו שייך אלא בעניני גיטין וכדו' ובמק"א הארכתי בזה].

ואמנם ראה בקובץ האשכול חלק 12 עמ' תרמה שהובא שנשאל בנו של הגריש"א הגר"מ אלישיב מה דעתו של אביו לענין לבישת תכלת, וענה, הרבים חשבו שמצאו תכלת אמיתי ולמעשה לא היה תכלת אמיתי, ושוב חשבו שמצאו תכלת אמיתי ושוב לא היה אמיתי, ולכן מרן לא הסכים שיש תכלת אמיתי בזמנינו עכ"ד.

ובפרט שע"פ הקבלה אין ללבוש תכלת רק שיבנה בית המקדש וכמו שכתב המהרח"ו להביא דברי האר"י הקדוש בשער הכוונות (דרוש ד' מדרושי הציצית דף ו' ע"א) וז"ל: ודע כי ב' מיני ציציות הם התכלת והלבן ר"ל כי בזמן שבית המקדש קיים היה חוט תכלת עם הלבן, ובזמן הזה לא יש כי אם לבן עכ"ד, וכן כתב הרש"ש בנהר שלום (כוונת הטלית דף טז ע"א) וע"ע בדעת המקובלים בזה במאמרו של הגרמ"ר שעיו שליט"א בעמח"ס שו"ת מחקרי ארץ בקובץ עץ חיים (חלק כח עמוד קטו)

וכיוצא בזה בספר תורת חיים (עמ' 6) שהובא שהג"ר יוסף דב סולביציק ז"ל נסע עם אביו מרן הגרי"ז ז"ל לנופש לרעניץ היה שם קרוב של האדמו"ר מראדזין והפציר מאור בהגרי"ד שיסיכים ללבוש תכלת בטלית קטן שלו והבטיח ליתן לו בחינים אגדוה שלם ולא רצה, אח"כ שטייל עם אביו מרן הגרי"ז שאל אותו, אבא למה באמת אין אנו לובשים את התכלת הא לא יזיק, וענה לו מרן הגרי"ז, אין אנו לובשים זאת מב' טעמים חדא דכתיב בדברים (לב ז') שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, וביאר הבית הלוי ז"ל שסופו של הפסוק זקניך ויאמרו לך מדבר לענין קבלת התורה הנמסרת מדור לדור ואילו שאל אביך ויגדך שבראשיתו מכוון לדברים התלויים במציאות, שכן בלא מסורת א"א להתיר אפילו שור בטענה כי הוא השור האמור בתורה ואף הם כל הסימנים הידועים מצויים בו היא הנותנת שאיננו יכולים להחליט כי החלזון הנמצא ע"י הראדזינער הוא אכן מקור התכלת האמור בתורה, ועוד שהגר"א דייק ממה שכתוב ועשו להם ציצית על כפני בגדיהם לדרותם ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת מדכתיב לדרותם בין ציצית לתכלת מבואר מזה שרק הציצית הלבן הוא לדרותם אבל התכלת נגנז עכשיו וינו נמצא בזמן זה, וע"ע בזה במדרש רבה פרשה יז סימן ה' ובתנחומא אות כט.

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

וע"ע בקובץ אור ישראל מונסי חלק י' עמ' קכו במאמרו של הרב מרדכי אברהם כ"ץ אב"ד קהל תורה ודעת, ובשו"ת אמרי בינה סימן ג' בחיוב ללבוש תכלת בזמן הזה שהאריך ג"כ בזה וכתב שיהיה נעלם מחכמי התורה שדג זה נקרא חלזון והראיה מדלא כתוב לדרותם יעו"ש, וכיון שלכאורה נעלם ממילא לא לובשים כן, והרי מרן הגר"ע יוסף זיע"א והראש"ל הגר"י יוסף שליט"א וחכם שלום כהן שליט"א ומרן הגר"ח קניבסקי שליט"א לא לובשים תכלת, ואנן נעשה במה שרבותינו עושים, ולא נחפש להדר בחומרות והידורים שאיננו חיביים, והלוואי שנזכה לקיים הכל כהידור.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לכת"ר שליט"א והצלחה רבה לכת"ר שליט"א בלימודיו, ונזכה לראות מספרי כת"ר שליט"א יוצאים לאור עם תשובות כל גדולי הפוסקים.

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

בדין אכילת הכזית הראשון בליל סוכות עם סלטים - מכתב לקובץ מנורה
שבדרום חלק כז

בס"ד

ערש"ק פ' נצבים תשפ"א

לכבוד הגאון האדיר רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני
אודך ושא"ס.

שלו' וברכה

ראיתי הקובץ האדיר מנורה שבדרום לחודש תשרי תשפ"ב הבלע"ט
ולברכה, א"א.

ובמאמרו של הגאון רבי שלמה לוי שליט"א בדיני האכילה בסוכה בליל א'
דסוכות והביא מש"כ ביד אליהו סימן כג אות א' שבעינן לאכול בלא שום
תוספות, וכתב שדבריו מחודשים, והגרשו"א הורה לתלמידו הגר"א נבנצל
שליט"א שיש להחמיר בזה לכתחילה, ומאידך בהליכות שלמה (פ"ט ז)
הביא בשם הגר"ד בהר"ן שלהיפך מדין חיבוב מצוה ומדין שמחת יו"ט
ראוי לאכול עם דבש, ולכן נתן הגרשו"א לאכול ב' כזיתים אחד עם תוספת
ואחד בלי תוספת, וכתב שם שראוי לחוש לזה.

ואמנם בעיקר האי דינא הנני מצרף ממש"כ בספר שערי יוסף סוכות חול
המועד עמ' 145 הנה בשו"ת יד אליהו (רגולר פסקים סימן יג) כתב לחדש
שאינן לאכול את הפת עם שאר מאכלים או לפתן וכדומה, וכן כתב מהר"י
נג'אר בספר מועדי ה' (דף עח ע"ב) ע"ש. [ומ"מ מלח שאני, כן כתב בספר
קיצור הלכות המועדים להגר"ש דבילצקי זצוק"ל עמ' קג ע"ש], אולם דעת
הצל"ח (פסחים דף קח) שמותר לאכול גם במריחת חמאה וכדומה, וכן כתב
בא"א (בוטשאטש, מהדו"ת סימן תרל"ט ס"ג) וכן כתב בערך שי (סימן
תרלט) וכ"כ בשו"ת בית אבי ח"ב, וכן כתבו בשם הגר"ח מבריסק והו"ד
בספר הליכות הגר"ח (עמ' צו) וכן הוא דעת הגרשו"א והו"ד בהליכות
שלמה (פ"ט הערה ז') שאדרבה יותר הידור מצוה לאכול הכזית עם דבש או
ליפתן ושכן נהג הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל, ומ"מ כתבו שם בשם גהרשו"א
שטוב לחוש למחמירים בזה ולכן יאכל ב' זיתים את הראשונה יאכל מתובלת

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

והשניה לבדה עכ"ד. וכן כתב לדינא בשו"ת אור לציון (ח"ד עמ' קפג) שיכול לאכול את הכזית עם ליפתן ע"ש. וכתב שם הגרש"ד שאף שלכתחילה נהגו הרבה לטבול פרוסת המוציא בדבש מראש השנה עד שמיני עצרת והם טובלים גם הכזית הזו, אבל כדאי להחמיר ולחוש לדעת היד אליהו במצות עשה דאורייתא ולבטל בפרוסה זאת את המנהג להטביל בדבש.

וכן נראה שנקט לדינא בחזון עובדיה (סוכות עמ' קטו) כתב לדינא, יש אומרים שכזית הפת הנאכל בסוכה צריך לאכול בלי לפתן ובלי שום תערובת שכיון שלמדנו חיוב זה מכזית המצה של ליל פסח ט"ו ט"ו מחג המצות מה המצה נאכלת לבדה בלי שום ליפתן משום דאתי רשות ומבטל המצוה (פסחים קטו). כך גם כזית הפת הנאכל בסוכה יש לאוכלו לבדו, ויש חולקים, ונכון לחוש להחמיר, ומ"מ מותר לטבול הפת במרק חם, או בדבש ואין בזה בית מיחוש, עכ"ד.

ויש עוד להאריך בכל דבריו, והזמן קצר והמלאכה מרובה, וזמן שבת קרב, כתיבה וחתימה טובה.

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

הערה לבאר התורה קלב מהג"ר נסים יחיאל בן שמעון שליט"א

מאד נהניתי מהקונטרס

מלא בשו"ת, ומקיף בצורה נפלאה כדרכו...

מש"כ על הילקו"י, כוונתו בזה לא שאי"צ להחמיר, אלא שאם כבר מחמירים יש דברים הרבה יותר חשובים...

[והיינו שלאנשים אין "הסתכלות נכונה" והשקפה ברורה, זה כמו שרבים מהאשכנזים מחמירים מאד במעלית שבת, ומקילים בצאת שבת של הגאונים, בעוד שמעלית שבת אינו אלא איסור דרבנן, וגם אפשר ע"י שינוי, וגם הוי גרמא, וגם פס"ר דלא ניה"ל וכו', ואילו צאת שבת של רבנו תם, מי שמוציא כהגאונים נכנס לאיסור סקילה !!! כי רבנו תם אינו יחיד, כי הגאון רבי דוד יוסף שליט"א מצא 30 ראשונים כדעת רבנו תם] !!!

וזה כוונת הילקוט יוסף, שבודאי רשאי להחמיר ואף טוב שיחמיר, בפרט שרבים חוששים לעשות פורזבול בערב שביעית, רק שקודם כל יחמיר בדברים שהם מעיקר הדין...

ואידך זיל גמור !

תשובת הגאון רבי יצחק רצבאי בדין תשליך בעשרת ימי תשובה בים או

בראש השנה בגיגית הוספה לבאר התורה קלא

בס"ד

לכבוד הגאון רבי יצחק רצבאי שליט"א

שלו' וברכה

בדין תשליך מדברי המהרי"ל נראה דבעינן דוקא נהר, ומדברי האריז"ל נראה שיש ענין לצאת מחוץ לעיר וכמו שכתב במג"א להביא בשם הכתבים [ואולי יסוד הדברים הם כמו בכרכת האילנות] וכן כתב בשנ"ב שם סק"ח. וכן כתב בספר שופר בציון עמ' שמח שאביו הגה"ק רבי

קובץ באר התורה (קלב) פרשת וילך – שבת שובה

סלמאן מוצפי זיע"א דקדק מדברי האריז"ל שהמעלה מן הכל הוא לעשות את התשליך על שפת הים הגדול למי שאפשר לו ובדרגה שניה הוא מעיין ושלישית באר מים חיים, והוא עליו השלום היה נוהג ליך מידי שנה ביום הראשון למעיין ליפתא בעמק שבכניסה לירושלים עיר הקודש והגם שהיה זקן ומעט תשוש הידר לקיים את דברי רבינו האריז"ל מרוב דבקותו בהנהגותיו זיע"א, ואמר לו שבהיותו בעיר העתיקה במדרש בית אל קודם שנת תש"ח ראה מנהגם לתת גיגית מים באמצע בית הכנסת ועומדים החכמים סביבה ואומרים תשליך עם הכוונות וזה לקוצר הזמן והכוונות הארוכות ביום ראש השנה שאין להם זמן, ויש לדון מה עדיף תשליך בעשי"ת בים או תשליך בגיגית ביום א' דר"ה, ואשמח מאוד לקבל בזה לדינא?

בברכת התורה

ובברכת כתיבה וחתימה טובה

הצב"י יוסף אביטבול

תשובה:

קשה לי להיכנס לעניין, כיון שמנהג תשליך לא נתקבל אצלנו כלל ועיקר.

ותיכתב בספר החיים ובספר הזכרון

ביקרא דאורייתא

הצב"י יצחק בכמהר"נ רצאבי יצ"ו